

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 39 af Yvonne Herløv Andersen (CD) (se foran) vedtoges med 100 stemmer (S, V, KF, SF, DF, CD, RV, EL og KRF) mod 3 (FRI og Frank Dahlgaard (UP)).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag til vedtagelse nr. V 40 af Frank Dahlgaard (UP).

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden:

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.10

Mødet genoptaget kl. 13.15.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 26:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvordan kan Danmark bidrage til, at Ruslands krig i Tjetjenien standses?«

Af Søren Søndergaard (EL) og Keld Albrechtsen (EL).

(Forespørgslen anmeldt 18/11 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 24/11 99).

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Og vi skal have en begrundelse fra ordføreren, hr. Søren Søndergaard.

Begrundelse

Søren Søndergaard (EL):

Ruslands krig mod Tjetjenien har nu varet i 4 måneder, og efter Enhedslistens opfattelse er det derfor på høje tid, at Folketinget får lejlighed til at diskutere, hvad Danmark kan gøre for at bidrage til, at krigen afsluttes så hurtigt som muligt.

En aktiv indsats for at stoppe krigen er først og fremmest en humanitær forpligtelse. Omkring 200.000 mennesker er i dag skræmt på flugt, mens et ukendt antal tusinder er inde-

spærret i hovedstaden Grosnij, som er under konstant russisk bombardement. For anden gang på 6 år er Tjetjenien på vej til at blive helt ødelagt af den russiske krigsmaskine.

Der er næppe nogen her i Folketinget, som følger trang til at idyllisere tilstandene i Tjetjenien, før krigen begyndte i september sidste år. Der er næppe heller nogen, som vil tage yderliggående islamiske grupper som dem under feltherre Basajevs befaling i forsvar, men uanset de triste forhold i den tjetjenske lejr kan intet berettige den aktion, som den russiske regering har iværksat.

Den 1. januar kunne vi høre Boris Jeltsin bryste sig af, at vigtige lande var begyndt, jeg citerer: »... at vise forståelse for de russiske synspunkter på Tjetjeniensspørgsmålet.« Forhåbentlig vil debatten i dag vise, at Danmark ikke hører til det selskab. Forhåbentlig vil debatten i dag føre til, at Danmark viser sig som foregangsland i kritikken af Ruslands krig, for indtil nu er den indsats, der er ydet fra Vestens side, jo ikke imponerende. Først var der tavshed og siden en masse tom retorik. Efter vores opfattelse er det kun konkrete initiativer, som gennemføres her og nu, som vil gøre indtryk på det russiske regime.

Et godt, konkret bud er efter vores opfattelse at arbejde for Rusland suspenderes fra Europarådet. I sin tid blev Rusland jo faktisk optaget i Europarådet på betingelse af en forhandlet afslutning på den første Tjetjenienkrig. Nu er den anden Tjetjenienkrig i gang, og det må selvfølgelig få konsekvenser for Ruslands deltagelse i Europarådets arbejde. En sådan suspension vil også være et signal, som vil blive hørt i Moskva, og som ikke vil være til at misforstå.

Vi ser frem til udenrigsministerens redegørelse.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Og den kommer nu. Udenrigsministeren.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Siden den aktuelle konflikt i Tjetjenien begyndte den 23. september sidste år, har den danske regering givet udtryk for sin stærkt kritiske holdning. Vi har ligget langt fremme i bestræbelserne på at sætte emnet på dagsordenen i de relevante internationale organisationer. Vi har villet påvirke den russiske regering til at stoppe

den uforholdsmæssige og vilkårlige magtanvendelse, der går hårdt ud over civilbefolkningen.

Vi tror i øvrigt heller ikke på, at magtanvendelsen på nogen måde kan løse de problemer, som Rusland står over for i Tjetjenien, men det synspunkt rokker jo ikke ved, at vi anerkender Ruslands territoriale integritet og retten til at bekæmpe terrorisme i alle dens former.

Vi har fra dansk side direkte fremført kritik over for de russiske myndigheder, men det må først og fremmest være igennem internationalt samarbejde, vi kan lægge pres på Rusland. Det har den danske regering også konsekvent søgt at gøre siden konflikten udbrød. Jo flere, der står sammen om kritik af krigen i Tjetjenien, jo større virkning har det.

Kort efter iværksættelsen af de militære aktioner tog EU initiativ til at udtrykke EU's stærke bekymring. Vi opfordrede den russiske regering til at undersøge alle muligheder for at finde en fredelig løsning med de moderate kræfter. Da EU's udenrigsministre på dansk foranledning drøftede konflikten i Tjetjenien i midten af oktober, blev disse synspunkter igen fremført.

EU og andre internationale aktører har hele tiden fremhævet, at Ruslands territoriale integritet respekteres, og der er, som jeg nævnte det før, heller ikke sat spørgsmålstegn ved retten til at bekæmpe terrorisme i alle dens former.

Det hører med til historien, at den tjetjenske hærleder Basajev i august sidste år overfaldt naborepublikken Dagestan i et forsøg på at etablere en islamisk stat. Vi har med afsky taget afstand fra de fire bombeattentater, der fandt sted i Moskva og andre russiske byer sidste efterår, hvorved omkring 300 mennesker mistede livet. Meningerne er som bekendt delte, om netop tjetjenske terrorister stod bag.

Vi har selvfølgelig heller ikke nogen som helst sympati for den udbredte lovløshed, der har præget Tjetjenien de seneste år, og som har kostet mange uskyldige gidsler livet. Vi opfordrer de tjetjenske myndigheder til at overholde regler og principper for humanitær folkeret, til at fordømme terrorisme og til at tilstræbe en fornyelse af den politiske dialog.

Men vi har fra første færd været kritiske over for den løsningsmodel, som Rusland har valgt, og vi har med stigende bekymring set, at de russiske myndigheder gik videre end deres oprindeligt tilkendegivne mål om målrettet og begrænset operation mod terrorisme. Den kom i stedet til at omfatte hele Tjetjenien og bredte sig

fra de nordlige områder helt frem til hovedstaden Grosnij. Antallet af internt fordrevne i Tjetjenien og ind i naborepublikkerne steg til flere hundrede tusinde. Konsekvenserne for civilbefolkningen var voldsomme, uacceptable, og de stred mod Ruslands internationale forpligtelser.

På baggrund af denne udvikling gav den danske regering i EU-kredsen i november måned udtryk for, at tiden nu var kommet til at se nærmere på Unionens forbindelser til Rusland. Vi måtte sikre os, at der blev givet udtryk for vor holdning til Tjetjenienkonflikten på den mest effektive måde. Vi udelukkede fra dansk side som udgangspunkt intet, men vi har også hele tiden haft det synspunkt, at hvad vi end måtte blive enige om, skulle vi prøve at undgå et brud på dialogen med Rusland. Vi forsøger at overbevise Rusland om det forkerte og kritisable i den nuværende situation, men vi ønsker ikke at isolere eller fjendtliggøre Rusland.

Det lykkedes os lidt efter lidt at få vore partners tilslutninger til at se på det samlede billede af samarbejdet mellem EU og Rusland. Det skete i december sidste år i forbindelse ikke mindst med forberedelserne til Det Europæiske Råds møde i Helsinki den 10. og 11. december.

Også på baggrund af den russiske regerings ultimatum til befolkningen i Grosnij var Danmark aktiv for at nå frem til en skærpet kurs i EU's politik over for Rusland. Der var delte meninger i EU-kredsen; men det, der blev enighed om, var, at gennemførelsen af EU's såkaldte strategi over for Rusland skulle revideres – det er det portugisiske formandskab godt i gang med – og at visse bestemmelser i partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem Rusland og EU burde suspenderes og handelspolitikken gennemføres konsekvent på alle områder. Efter Helsinki administrerer EU nu de handelspolitiske bestemmelser stramt og lægger op til en nedkøling af samarbejdet. EU er Ruslands væsentligste samhandelspartner. Derfor har denne beslutning vægt og betydning.

Vedrørende EU's bistand til Rusland, det såkaldte TACIS-program, kan der blive tale om at overføre midler til humanitær bistand og koncentrere indsatsen til nogle kerneområder, bl.a. støtte til menneskerettigheder, retsstatsprincipper, støtte til det civile samfund og nuklear sikkerhed.

Det bør også have konsekvenser for den nationale bistand. Den danske Øststøtte til Rusland er derfor for øjeblikket på vågeblus.

Danmark har lagt vægt på og arbejdet for, at den praktiske gennemførelse af det, vi vedtog i Helsinki, sker hurtigt for at understrege EU's linje.

Også i OSCE har Danmark medvirket til at sætte Tjetjenien på dagsordenen. Det kom især til udtryk på OSCE-topmødet i Istanbul. Danmark fremhævede i et kontant indlæg, at Rusland forbrød sig mod en række af OSCE-forpligtelserne.

Forhandlingerne om sluterklæringen fra topmødet var vanskelige. Der var et pres på den russiske regering for at tage imod OSCE-formandskabets tilbud om at virke som mægler i direkte samtaler mellem den russiske regering og de tjetjenske ledere. Kun nølende, langsomt gav Rusland efter for det politiske pres og accepterede et besøg af OSCE-formanden.

Under sit besøg i december opfordrede så OSCE-formanden, den norske udenrigsminister, Knut Vollebæk, til øjeblikkelig våbenhvile. Det skulle give civilbefolkningen mulighed for at komme ud af Grosnij, og det skulle lægge op til en fredelig løsning. Han foreslog desuden, at der blev organiseret en regional konference med deltagelse af repræsentanter for alle de russiske republikker, som er berørt af konflikten.

Den danske regering støtter helt og fuldt disse forslag. Den danske regering ønsker, at OSCE får mulighed for at spille en større rolle i forbindelse med en løsning af konflikten. Her er der fortsat brug for pres. Den russiske regering har været meget nølende. OSCE kan først få en politisk rolle på et senere tidspunkt, efter at de militære aktioner er tilendebragt. Rusland har heller ikke villet medvirke til, at der oprettes en OSCE-enhed i byen Nasran i Ingusjetien, således at OSCE også kan spille en rolle på det humanitære område. Hvad det angår, samarbejder Rusland først og fremmest med FN's organisationer.

Ruslands samarbejde med Europarådet udvikler sig mere konstruktivt end samarbejdet med OSCE. Den danske regering har bl.a. i forbindelse med mødet i ministerkomiteen i november måned sidste år taget initiativ til en drøftelse af Ruslands forhold til Europarådet. Og lad mig tilføje, at regeringen har noteret sig med tilfredshed, at danske parlamentarikere også har været aktive i forbindelse med sagens fremme i parlamentarikerforsamlingen.

Europarådets nylig udnævnte menneskerettighedskommissær, Gil-Robles, aflagde et besøg i det nordlige Kaukasus, i Tjetjenien, i Ingusje-

tien og Dagestan i slutningen af november sidste år. Han betegnede krigen som en krænkelse af menneskerettighederne. Han var kritisk over for situationen i de russisk kontrollerede dele af Tjetjenien og over for forholdene for de internt fordrevne. Formanden for Europarådets ministerkomité, Irlands udenrigsminister, David Andrews, besøgte Moskva den 14. januar, og i de seneste dage har også formanden for den parlamentariske forsamling, Lord Russell-Johnston, været på besøg. Endvidere ventes den russiske udenrigsminister, Ivanov, at være til stede under Tjetjeniendebatten i Europarådets parlamentariske forsamling i næste uge.

Det er forhåbentlig et tegn på, at den russiske regering ønsker at samarbejde med Europarådet om at fremme beskyttelsen af menneskerettighederne. Menneskerettighedskommissæren har konkret foreslået, at Europarådet yder bistand til oprettelse af en ombudsmandsinstitution i Tjetjenien. Det er jo langfra nok, men det er dog et forslag, der fortjener nærmere overvejelse i den videre proces.

Europarådets generalsekretær, Walter Schwimmer, havde den 10. december sidste år et møde med den russiske indenrigsminister som opfølgning af Gil-Robles' besøg. Under mødet drøftedes også muligheden for en regional rundbordssamtale om demokratisering. Generalsekretæren har den 13. december anmodet den russiske udenrigsminister om uddybende oplysninger vedrørende menneskerettighedssituationen i Tjetjenien, og de er netop fremkommet. Opfølgningen heraf vil blive fulgt nøje. Regeringen vil bidrage til, at der sker en tilbunds gående behandling af alle sider af konflikten inden for Europarådets kompetence.

Den danske regering har anlagt en aktiv linje for at påvirke de nævnte organisationers holdning. Vi skal fra dansk side fortsat presse på, hvor vi har et tæt samarbejde med Rusland, og hvor vi må konstatere, at Rusland krænker sine forpligtelser først og fremmest med hensyn til beskyttelse af civilbefolkningen. Rusland må sikre overholdelse af menneskerettighederne og andre humanitære principper. Det har landet forpligtet sig til.

Vores mål er og må være at bidrage til at påvirke de russiske myndigheders holdning. Der er tale om en balancegang. Vi ønsker en fast og klar markering af synspunkterne i Tjetjenienkonflikten. Der må være tale om konsekvenser for samarbejdet f.eks. på handelsområdet, men ingen af os har interesse i skridt, der kun bidra-

ger til isolering af Rusland, til ustabilitet og manglende reformer.

Den russiske ledelse og jo ikke mindst den regerende præsident Putin har opnået stor opbakning i befolkningen til den militære indsats. Tjetjenienkonflikten spillede en central rolle ved parlamentsvalget den 19. december og vil sikkert på samme måde gøre det i forbindelse med første runde af præsidentvalget den 26. marts. I en sådan politisk situation skal man ikke regne med, at vidtrækkende økonomiske sanktioner umiddelbart vil føre til en ændret holdning hos de russiske myndigheder og en større tilnærmedelse til vestlige synspunkter. Det kunne snarere føre til sværere vilkår for dem, der ønsker reformer og samarbejde med det internationale samfund.

Selv om den russiske økonomi er bedret noget i den senere tid, vil den stadig være meget følsom over for vidtgående økonomiske sanktioner. Blokering for køb af Ruslands vigtigste eksportartikler, olie og gas, ville f.eks. berøve den slunkne russiske statskasse en væsentlig del af indtægterne. Det ville i første række ikke gå ud over finansyrsterne og de velaflagte, men over de dele af samfundet, der er afhængige af offentlige ydelser: skoler, hospitaler, ældre og syge.

Skulle Rusland blive bragt i den situation, at landet på grund af totalt stop for international långivning ikke kan betale af på sin gæld, så skal vi have med i vurderingen, hvilke konsekvenser det vil få for den russiske økonomi, for landets udvikling og for den befolkning, der skal lægge ryg til.

Danmark skal inden for Den Internationale Valutafond, Verdensbanken, Østbanken og i andre sammenhænge arbejde for, at den makrofinansielle bistand bliver givet under klare forudsætninger om reformer og på betingelser, som sikrer midlernes rette anvendelse.

Valutafonden har som bekendt på dette tidspunkt sat yderligere långivning til Rusland i bero. Jeg tror, det trækker i retning af at støtte landets reformkræfter, som håber på et tættere samarbejde med vestlige organisationer, baseret på demokratiske værdier og vilje til økonomisk og demokratisk reform. Og det må just være vores langsigtede mål.

Lad mig slutte med at sige, at vi jo samtidig må gøre en helt særlig indsats, gøre vort yderste for at hjælpe de mange fordrevne og nødstedte, som er de umiddelbare ofre. Her har vi fra dansk side ydet et stort bidrag både finan-

sielt og gennem Dansk Flygtningehjælps meget værdsatte indsats i regionen. Det skal vi selvfølgelig fortsætte med. Men vi må slå fast, at Rusland har en forpligtelse til at sikre den nødvendige humanitære bistand til de mange internt fordrevne og til at skabe sikre forhold for de internationale nødhjælpsorganisationer.

Vi må fastslå, at Rusland har et ansvar for at bidrage til at skabe en fremtid uden krig og nød for disse nødstedte mennesker. Jeg vil sige ligeud, at vilje til at løfte det ansvar har betydning for fremtidens internationale samarbejde med Rusland.

Forhandling

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):
Ordføreren for forespørgerne, hr. Søren Søndergaard. Ja, det går i den rækkefølge.

Søren Søndergaard (EL):

Det lyder på ministerens redegørelse, som om han egentlig er meget tilfreds med, hvad Vesten og især Danmark har gjort for at protestere imod Ruslands krig i Tjetjenien. Den tilfredshed deler vi ikke.

Lad os et øjeblik forestille os, at Milosevic angreb Montenegro med den begrundelse, at montenegrinske terrorister stod bag terroraktioner i Beograd, f.eks. et attentat på en kendt serbisk nationalistisk politiker. Tusinder af serbiske soldater væltede ind over Montenegros grænse, eventuelt på trods af at der var en fredsftale mellem de to lande om, at der ikke måtte være serbiske soldater i Montenegro. Daglig gennemførtes hundreder af bombetogter mod hovedstaden, hvor titusinder af civile var indespærret. Flygtninge på vej til Bosnien eller Albanien blev stoppet på grænsen af serbiske soldater, frarøvet deres ejendele og tvunget til at rejse retur og i vidt omfang nægtet nødhjælp.

Man skal ikke være den store profet for at forestille sig, hvordan den vestlige verden havde reageret. Det er i hvert fald helt sikkert, at vi ikke havde oplevet en udenrigsminister advare mod økonomiske sanktioner mod Serbien med den begrundelse, at det ville gå ud over den serbiske civilbefolkning.

Det er i hvert fald også helt sikkert, at vi ikke havde oplevet en udenrigsminister tale om vigtigheden af at bevare dialogen med det serbiske regime og respektere Jugoslaviens enhed.

Men når det gælder Rusland, forholder det sig anderledes. Naturligvis truer man ikke med militære midler, for Rusland er jo en atommagt. Men man griber heller ikke til andre sanktioner. I sin tale nævnte udenrigsministeren, at reformprocessen skal fortsætte, og det er måske her, hunden ligger begravet. Hvis blot regimet fortsætter de markedsøkonomiske reformer og sælger ud af arvesølvet, så er krigen i Tjetjenien en beklagelig omkostning.

Efter vores opfattelse har det været en blandedt fornøjelse at følge Vestens reaktioner på Ruslands krig i Tjetjenien. Især i den første måned hørte vi to argumenter til russernes forsvar gentaget igen og igen. Den ene handlede om Ruslands ret til at bekæmpe terrorisme. Javel, men betyder det, at Rusland har ret til at gå ind i Tjetjenien? Betyder det, at de første officielle mål med aktionen uden videre blev godtaget, f.eks. også af den danske regering?

Det andet handlede om Ruslands territoriale integritet. Igen må man spørge: Hvad er det for en integritet? Er det retten til at sende titusinder af tropper til Tjetjenien på trods af den fredsaftale, som eksisterer?

De argumenter, vi lige har hørt fra udenrigsministeren, var de samme argumenter, som vi hørte i starten. Oveni kommer så en efter vores opfattelse meget kryptisk udtalelse om den uforholdsmæssige og vilkårlige magtanvendelse, der går ud over civilbefolkningen. Det lyder næsten, som om udenrigsministeren havde foretrukket en mere dæmpet og målrettet krig, men det er efter vores opfattelse helt forkert. Hele den russiske indsats må fordømmes. Den er et klart brud på aftalen fra 1996, og der er meget andet på spil end nogle få tjetjenske banditter.

Først i december efter flere måneders krig kom der – og det vil vi erkende – på EU-topmøder den 6. og den 10.-11. december nogle bud på noget, der kunne gøre indtryk på det russiske regime. Ikke imponerende, men alligevel nogle ting. Det er nu over en måned siden, og da krigen jo koster ofre daglig, er det selvfølgelig et sted, der skal handles meget hurtigt. Derfor er det også tid at gøre en status.

Jeg synes, det var en begrænset status, udenrigsministeren gjorde. Jeg synes, det er vigtigt at få klare svar på, hvad de observatører, som EU ville sende til området, har rapporteret, at få klarhed over, om bistanden til Rusland under TACIS-programmet er blevet indstillet, om hvilke bestemmelser i partnerskabs- og samar-

bejdsaftalen, der er blevet suspenderet, og præcis i hvilken retning, EU's Ruslandsstrategi er under revision. For krigen kan godt nedtrappes relativt hurtigt, så det er nu, der skal handles, hvis man skal forhindre, at der sker en total nedkæmpelse i Grosnii.

Vi mener, at den nølen, vi opfatter der er over for det russiske regime, sætter os i en situation i dag, hvor vi må fremlægge nogle klare målsætninger, hvor vi må sende nogle utvetydige signaler. Derfor vil jeg på SF's og Enhedslistens vegne fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget fordømmer skarpt det russiske militære angreb på Tjetjenien, overgrebene på civilbefolkningen og bruddet på fredsaftalen af 1996.

Folketinget opfordrer regeringen til i alle relevante internationale fora at arbejde for initiativer, som kan bidrage til krigens ophør, herunder

- at arbejde for, at lån fra internationale finansinstitutioner til Rusland indstilles,
- at enhver form for bilateral og multilateral bistand, som ikke er demokratiopbyggende eller af humanitær karakter indstilles,
- at arbejde for handelssanktioner mod Rusland, herunder stop for import af olie og naturgas og
- at støtte alle sanktioner, som EU, Europarådet, OSCE og FN anbefaler.

Folketinget opfordrer den danske delegation ved Europarådet til at arbejde for, at Rusland suspenderes fra Europarådets arbejde, så længe krigen varer.

Folketinget opfordrer den danske regering til at fortsætte og øge den humanitære støtte til ofrene for det russiske regimes krig.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 41)

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Henning Gjellerod (S):

Jeg vil gerne have lov at spørge hr. Søren Søndergaard om to ting. Den ene ting er: Tror hr. Søren Søndergaard, at udviklingen i Tjetjenienkonflikten kunne have været ændret, hvis Danmark var gået enegang i forhold til inter-

nationale organisationer og til de lande, vi er omgivet af?

Og det andet spørgsmål: Er hr. Søren Søndergaard bekendt med, at Europarådsdelegationen nogensinde er rejst til Strasbourg med et pålæg fra Folketinget om, hvad man skal mene?

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil gerne svare på de to spørgsmål. Nej, det havde ikke gjort nogen forskel, hvis Danmark var gået enegang. Det er fuldstændig korrekt. Danmark burde have gået enegang af moralske grunde, have været et foregangsland. Derved kunne man måske have fået andre med, og så kunne det have gjort en forskel, men det ved vi ikke. Men det er primært af moralske grunde, Danmark burde have fremlagt en klar linje, også i offentligheden og ikke kun – og det vil vi da godt anerkende – have været blandt de fremmeste EU-lande i mere eller mindre lukkede fora i EU.

Det andet svar er: Nej, jeg er ikke bekendt med, at Folketinget nogensinde har givet Europarådsdelegationen et pålæg. Det vil i øvrigt heller ikke være tilfældet ved vedtagelse af det forslag til dagsorden, som vi og SF har stillet, da det jo klart fremgår, at det er en opfordring.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Henning Gjellerod som ordfører.

Henning Gjellerod (S):

Hvordan kan Danmark bidrage til, at Ruslands krig i Tjetjenien standses?, spørger hr. Søren Søndergaard og hr. Keld Albrechtsen. Man må sige, at forespørgerne har sans for timingen denne gang, i betragtning af at Grosnij nu står for fald, og lige nu hvor en delegation fra Europarådet er på vej hjem fra Tjetjenien.

Jeg vil gerne sige tak til udenrigsministeren for besvarelsen. Den viser, at Danmark har gjort sit med hensyn til at følge sagen, følge op og presse på, hvor det har været muligt.

Vi kan i Socialdemokratiet kun være enige i, at dette her ikke handler om at anfægte Ruslands territoriale integritet, ej heller om retten til at bekæmpe terrorisme i alle dens former. Men efter vores mening bekæmper man ikke selv de værste terrorister ved at knuse et land totalt, dræbe i flæng og drive en hel befolkning på flugt, overladt til en tilværelse i ruinhobe, hvor der omtrent ikke findes spiseligt tilbage, ej heller ly.

Et land, der har vedkendt sig konventioner til beskyttelse af dets egne borgere, gør ikke sådan. Man kunne ønske sig, at Danmark havde mulighed for at påvirke udviklingen af konflikten omkring Tjetjenien, men hverken Danmark eller noget andet land eller nogen international organisation har indtil videre formået at påvirke Ruslands holdning til Tjetjeniensspørgsmålet i nogen videre grad.

Konflikten i Tjetjenien er grusom. Ud over alle grænser er den grusom, og den er også grotesk.

Den er grotesk, fordi man – og det vil sige Vladimir Putin – pludselig kan komme ud af det ukendte og sandsynligvis blive valgt som præsident for Rusland ved at føre en grusom krig mod det tjetjenske folk.

Derfor skal jeg på vegne af Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Centrum-Demokraterne, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget tager regeringens redegørelse om krigen i Tjetjenien til efterretning og fordømmer skarpt den russiske magtanvendelse mod civilbefolkningen og Ruslands brud på fredsaftalen af 1996.

Folketinget opfordrer regeringen til fortsat at arbejde aktivt i alle internationale sammenhænge for initiativer, der kan bidrage til at få krigen bragt til ophør, herunder at arbejde for iværksættelse af sanktioner, som EU, Europarådet, OSCE og FN anbefaler.

Folketinget opfordrer delegationen ved Europarådet til at overveje konsekvenser vedrørende Ruslands medlemskab af Europarådet, og delegationen ved OSCE til at tage initiativ til en særskilt debat om Ruslands forhold til denne organisation.

Formålet med initiativerne skal være at få de russiske myndigheder til

- at standse de væbnede styrkers uforholdsmæssige og vilkårlige magtanvendelse mod den tjetjenske befolkning
- at påbegynde en politisk dialog med de folkevalgte tjetjenske repræsentanter med henblik på at finde en fredelig og varig løsning på konflikten
- at sikre overholdelse af menneskerettighederne og andre internationale humanitære principper i henhold til de forpligtelser, som

Rusland har påtaget sig inden for Europarådet, OSCE og FN, herunder Genevekonventionen

- at tilvejebringe den nødvendige humanitære bistand til de mange internt fordrevne samt sikre forhold for de internationale nødhjælpsorganisationer.

De tjetjenske myndigheder opfordres til

- at respektere humanitære regler og principper
- at fordømme og bekæmpe terrorisme og
- at medvirke til genoptagelse af den politiske dialog«.

(Forslag til vedtagelse nr. V 42).

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Jeg gør lige opmærksom på, at dette forslag ikke er så kortfattet, som det burde være efter forretningsordenens § 24, stk. 1. Ikke desto mindre skal jeg lade det indgå i de videre forhandlinger.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg har et kort spørgsmål til hr. Gjellerod, som jeg synes, det er meget vigtigt i hvert fald for SF at få afklaret.

Der er to punkter, der for mig at se strider lidt imod hinanden i det her forslag til vedtagelse. Jeg læser hr. Gjellerods udkast sådan, at der åbnes for muligheden af at diskutere og gennemføre økonomiske sanktioner mod Rusland. Sådan må man læse afsnit 2, hvor der står, at man opfordrer til at arbejde for iværksættelse af sanktioner, som EU, Europarådet, OSCE og FN anbefaler.

På den anden side står der også i vedtagelsesforslaget, at man tager regeringens redegørelse til efterretning. Og jeg må tilstå, at når man hørte ministeren før, så var det jo én lang afvisning af sanktionsmuligheden. Jeg blev ret overrasket, må jeg sige, da jeg hørte udenrigsministerens redegørelse på det punkt. Jeg forstår ikke, at han så monumentalt afviste, at sanktionsmuligheden kunne komme ind i billedet.

Derfor vil jeg godt spørge hr. Gjellerod: Hvad ligger der i det her? Hvad er vigtigst, at vi tager regeringens redegørelse til efterretning, eller man åbner for sanktionsmuligheden? Eller med andre ord: Betyder det her udkast til vedtagel-

se, at der lukkes for muligheden af økonomiske sanktioner, eller at der åbnes for muligheden af økonomiske sanktioner mod Rusland?

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Ja, det blev lidt længere taletid end tilladt, men lad gå.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu noterer jeg sådan set med tilfredshed, at der også i det senest fremlagte forslag til vedtagelse er en opfordring til Europarådsdelegationen, så vi er jo sådan set enige om, at det kan man godt give herfra.

Der er så bare forskel på, hvilke opfordringer man giver. Og dér kunne jeg så godt tænke mig, at vi fik klarhed over, hvad det betyder, at man skal overveje konsekvenserne. Det fremstår lidt uklart for mig, og da hr. Henning Gjellerod selvfølgelig ikke kan tale på alle partiers vegne, så vil jeg bare bede hr. Henning Gjellerod, som jo er et fremtrædende medlem af den danske Europarådsdelegation – hr. Henning Gjellerod er faktisk formand for den – om at redegøre her over for Folketinget for, hvilken konsekvens han vil drage af sine overvejelser.

Vil hr. Henning Gjellerod i Europarådet arbejde for, at Rusland suspenderes fra arbejdet dernede? Vi har jo lige fået et telegram, der meddeler, at lederen af Europarådets parlamentariske forsamling ikke mener, det skal ske. Men hvad mener hr. Gjellerod?

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

I Dansk Folkeparti støtter vi den diplomatiske offensiv, der forhåbentlig kan komme ud af en debat som den her og andre debatter, mod den krigsførelse, som Rusland er i gang med i øjeblikket i Tjetjenien.

Men jeg kunne godt tænke mig at spørge, hr. Henning Gjellerod: Hvad er egentlig forskellen på den situation, vi havde i Kosovo sidste år, hvor der var tale om et grufuldt opgør med mennesker, der var i nød, hvor vi så et folkemord uden lige, hvor vi så krig og ødelæggelse mod nogle mennesker, som så Vesten gik ind og sagde, de ville hjælpe, og med militær magt i en lang periode bombede et land sønder og sammen? Hvad er forskellen til den situation, vi ser i Tjetjenien nu, hvor der altså er en anden aggressor, der sørger for at holde et helt land i skak ved at overtage hovedstaden Grosnij, og

hvorfor er regeringen så tilbagemænet med hensyn til at kritisere denne her situation, når den sidste år var villig til at bruge militær magt og bombe et land i månedsvis? Hvad er forskellen?

(Kort bemærkning).

Henning Gjellerod (S):

Først til hr. Holger K. Nielsen om økonomiske sanktioner:

Økonomiske sanktioner er en mulighed ifølge vores forslag til vedtagelse, hvis de internationale institutioner anbefaler dem, og vi har muligheden fra Danmark til at presse på for at få økonomiske sanktioner. Det har EU jo altså allerede været inde på. Jeg er sikker på, at udenrigsministeren vil uddybe det videre.

Med hensyn til opfordringen til Europarådsdelegationen fra hr. Søren Søndergaard: Jamen, hr. Søren Søndergaard, som også er medlem af Europarådsdelegationen, er jo bekendt med, at Europarådet har flere tangenter at spille på, når det drejer sig om sanktioner over for medlemslande.

Den enkleste og første mulighed er jo altså, at den parlamentariske forsamling beslutter at fratage den russiske delegation adgang til forsamlingen. Det er jo en mulighed, der eksisterer, og det kan ske allerede på mandag ved åbningen af den parlamentariske forsamling, og det vil kunne ske igen, når vi har debatten på torsdag i næste uge i Europarådet. Så kan forsamlingen beslutte, at den russiske europarådsdelegation skal udelukkes fra forsamlingen, og derudover så kan forsamlingen anbefale til Ministerkomiteen, at det egentlige medlemskab suspenderes, hvorved man jo så fratager alle russiske borgere muligheden for at bruge Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg. Jeg har ikke så meget tid tilbage, men til hr. Peter Skaarup omkring forskellen til Kosovo: De to situationer er meget svære at sammenligne, og de to aggressorer er også meget svære at sammenligne, og her har vi altså forholdt os til Tjetjenienkrisen.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jamen det sidste var et såkaldt ikkesvar. Selvfølgelig er der tale om to forskellige aggressorer; det er jo indlysende. Den ene er Serbien, og den anden er Rusland. Men hvor er så den principielle forskel mellem de her to situationer? Hr. Peter Skaarup har jo fuldstændig ret,

og hr. Søren Søndergaard havde det også i sin meget fine sammenligning med, hvad der var sket, hvis Serbien havde angrebet Montenegro netop nu.

Så hr. Gjellerod er nødt til at forholde sig til, hvorfor der er så stor en forskel mellem Danmarks og Vestens holdning til denne her konflikt og så den konflikt, vi så sidste år. Det er vi nødt til at have et svar på.

Men så omkring det andet. Jeg kan forstå på hr. Gjellerod nu, at denne her vedtagelse åbner for økonomiske sanktioner. Men så vil jeg sige, at så må det da også få som konsekvens, at vi ikke kan tage for pålydende, hvad der blev sagt før af ministeren, for i udenrigsministerens tale før var der en nærmest principiel afvisning af at diskutere økonomiske sanktioner, fordi Putin er populær, fordi det går ud over den russiske befolkning og alle de argumenter, vi ellers hører.

Og jeg må altså have klarhed på, om det også er regeringens opfattelse, at økonomiske sanktioner er en mulighed, at man i givet fald også vil arbejde på at få dem gennemført i de internationale fora, hvor de selvfølgelig skal gennemføres. Det giver jo ingen mening, at vi selv gør det fra dansk side. Det er jo indlysende nok, men vi er nødt til at have en klarhed over, hvad regeringens samlede opfattelse af det her er.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg er meget enig i hr. Gjellerods betragtninger om de forskellige muligheder, der eksisterer inden for Europarådets regi for at lægge pres på Rusland, og også de faldgruber, man skal undgå at falde i. Det er også derfor i al beskedenhed, at SF og Enhedslisten synes, at vores forslag til vedtagelse er formuleret så helt brillant og genialt, idet det hedder, at man vil opfordre til at arbejde for, at Rusland suspenderes fra Europarådets arbejde, så længe krigen varer, hvilket jo lige præcis giver mulighed for at vælg mellem de forskellige muligheder, der er.

Men der var en enkelt ting ved hr. Gjellerods indlæg, jeg ikke helt fangede, og det var, hvad hr. Gjellerods indstilling var. Vil hr. Gjellerod som medlem af den danske Europarådsdelegation her på mandag arbejde for, at der på den ene eller anden måde iværksættes sanktioner over for Rusland i Europarådet i modsætning til, hvad lord Russell Johnston åbenbart vil, efter at han har været på en guidet turovre i Rusland?

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg synes, hr. Henning Gjellerod som ordfører for Socialdemokratiet i stedet for at diskutere alle mulige detaljer om, hvorvidt man kan pålægge Europarådets danske delegation nogle småting eller ej, burde forholde sig til det helt klare spørgsmål, som Dansk Folkeparti har rejst her, og som jo simpelt hen går på, om der ikke er et eller andet galt med Socialdemokratiets og regeringens holdning, når man i den grad har involveret sig i en krig i Kosovo med følger 5-10-20-50 år frem i tiden og nærmest overhovedet ikke løfter et øjenbryn i forhold til Tjetjenien. Er der ikke et problem i, at man på den ene side siger, at nu gør vi en hel masse ting i forhold til Kosovo og på den anden side ikke vil gøre noget og stort set ingenting har gjort i forhold til Tjetjenien endnu.

Og må jeg så ikke spørge: Er mord og lem-læstelse bedre i Tjetjenien, end det er i Kosovo? Det må jo være den klare konsekvens, medmindre regeringen begynder at ændre signaler og siger: Vi gør altså noget ved det på det diplomatiske område.

(Kort bemærkning).

Henning Gjellerod (S):

Jamen, jeg kan da svare ganske kort på et par af de her spørgsmål ved at sige, at en militær intervention imod Rusland i denne her situation forekommer utænkelig for mig og for Socialdemokratiet.

Og med hensyn til min egen holdning til europarådsdelegationen, som hr. Søren Søndergaard spørger til, så hørte jeg delvis i Radioavisen en udtalelse fra Russell Johnston, og jeg forstod det sådan, at de ville overlade til den parlamentariske forsamling selv at drage konsekvenser af den beretning, som de kommer med.

Nu hørte jeg ikke hele indslaget, men jeg hørte ikke – og det er altså her for lidt siden, det var i Radioavisen – nogen beskrivelse af det, som de havde oplevet i Tjetjenien. Det må vi høre i detaljer på mandag, og når vi har hørt de detaljer, så vil vi drage konsekvenser med hensyn til russernes fortsatte arbejde i Europarådet.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg synes, hr. Henning Gjellerod forsøger at knibe uden om. Altså nu siger hr. Henning Gjellerod og Socialdemokratiet, at man går ikke ind for en militær intervention i Rusland. Det

tror jeg ikke, der er nogen som helst, der har foreslået eller talt om, at man skulle gøre. Det eneste, jeg har fremført her fra talerstolen, er: Er læren af det her ikke, at man skal holde sig fra militære interventioner for at løse den slags konflikter, fordi der desværre er et utal af konflikter rundt omkring i verden, og at man, hvis man én gang bruger den militære intervention for at løse konflikter, så altså også er nødt til at gøre det i de andre tilfælde?

Derfor vil vi opfordre Socialdemokratiet til at erkende, at man fremover ikke bruger militære interventioner, men bruger de diplomatiske midler til at sørge for at få bragt fred rundt omkring i verden. Militær intervention duer ikke, og man bør erkende med denne her debat, at det ikke kan praktiseres. Man skal holde sig fra det. Vil Socialdemokratiet ikke erkende, at det er sagen?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg har to spørgsmål til hr. Gjellerod. For det første: Skal hr. Gjellerods svar på mit sidste spørgsmål forstås på den måde, at de socialdemokratiske delegerede i delegationen endnu ikke har taget stilling til, om det, som Rusland har gennemført i Tjetjenien de sidste fire måneder, skal få konsekvenser for den russiske deltagelse i Europarådets arbejde? Skal det forstås på den måde?

Og for det andet: I det forslag til vedtagelse, som hr. Gjellerod har fremsat, bruges ordene »uforholdsmæssig magtanvendelse«. Altså at man skal gå imod den uforholdsmæssige magtanvendelse. Kan hr. Gjellerod måske lidt nærmere definere, hvad han mener er en forholdsmæssig korrekt anvendelse, som russerne kan bruge.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jamen, jeg synes også, det er kritisabelt med de besvarelser, vi får fra den socialdemokratiske ordfører. Det er altså nogle ganske vigtige spørgsmål, der blev stilletheroppe fra. Og vi forventer faktisk at kunne få bedre svar fra det ledende regeringsparti end dem, vi har fået her.

Lad os forsøge igen. Jeg spurgte før om økonomiske sanktioner, og jeg har ikke fået et tilfredsstillende svar endnu, fordi der stadig væk er denne modsætning mellem det, der antydes og står i forslaget til vedtagelse, og den redegørelse, vi før fik fra udenrigsministeren.

Jeg vil godt spørge igen, og hvis jeg ikke kan få et klart svar fra hr. Henning Gjellerod, vil jeg gerne bede om et svar fra udenrigsministeren: Betyder denne her vedtagelse, hvis den vedtages, at den danske regering nu vil være åben over for at diskutere muligheden af økonomiske sanktioner mod Rusland – naturligvis vedtaget i de internationale fora, det er klart – men vil man være åben for en diskussion og en vedtagelse af sådanne tiltag?

(Kort bemærkning).

Henning Gjellerod (S):

Hr. Søren Søndergaard spørger, om vi har taget stilling. Nej, vi har ikke taget stilling endnu, men vi vil selvfølgelig gøre det, og vi vil debattere det.

Omkring det uforholdsmæssige må man jo i hvert tilfælde sige, at det er en uforholdsmæssig styrke, som russerne har sat ind over for Tjetjenien, og det er jo det, der menes. Teksten tror jeg hr. Søren Søndergaard kender, for det er jo det samme ordvalg, som EU havde på mødet i Helsinki i december.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Jens Hald Madsen som ordfører.

Jens Hald Madsen (V):

Jeg vil gerne takke udenrigsministeren for den gode og fyldestgørende redegørelse. Venstre ser med stor bekyrning på Ruslands håndtering af konflikten i Tjetjenien og noterer med tilfredshed, at den danske regering allerede har taget en lang række initiativer i henholdsvis EU, OECD og Europarådet.

Venstre anerkender Ruslands territoriale integritet og dermed også retten til at bekæmpe terrorisme i alle dens former. Således støtter Venstre ikke de tjetjenske oprørsstyrkers terrorhandlinger, som på ingen måde kan accepteres, men retten til at bekæmpe terrorisme indebærer ikke retten til at krænke menneskerettigheder i det omfang, som det tilsyneladende er tilfældet i forbindelse med Ruslands militære indsats i Tjetjenien. Specielt synes vi, at det er problematisk, når det forlyder, at en hurtig militær løsning på problemet i Tjetjenien skyldes den kommende russiske valgkamp.

Det er Venstres håb, at den russiske regering med alle midler vil søge en fredelig løsning på konflikten i Tjetjenien. Det ville være ønskeligt, om Rusland satte kamphandlingerne i bero, indtil valget var overstået i marts, og i mellem-

tiden brugte tiden på at forhandle en fredelig løsning igennem.

Rusland står i dag 10 år efter Murens fald foran store udfordringer, økonomisk såvel som politisk. Det er mit klare indtryk, at Rusland ønsker at blive en integreret del af det internationale samfund. Venstre har hidtil varmt støttet en sådan integration, men krænkelserne af menneskerettighederne i Tjetjenien og mistanken om valgkamp med våben fremmer jo ikke ligefrem Ruslands sag i hverken EU, Pfp, NATO eller andre organisationer, der netop er opstået på grundlag af et forsvar for demokratiske værdier.

Hvis Rusland på længere sigt har et ønske om økonomisk hjælp og yderligere integration i det internationale, europæiske samfund, så skal Rusland bl.a. overholde de internationale konventioner om menneskerettigheder i ord og ikke mindst i handling. På trods af at vi i Venstre accepterer Ruslands territoriale integritet, er der en grænse for, hvor langt Rusland kan tillade sig at gå for at forsvare den. Vi må ikke og kan ikke acceptere grove overtrædelser af sædvanereglene i forbindelse med krigens love samt overtrædelse af FN's menneskerettigheder.

Venstre er meget enig i regeringens langsigtede mål om at fremme de reformvenlige og demokratisk indstillede grupper i Rusland. Det ville ikke være hensigtsmæssigt at gennemføre sanktioner, der kunne fremme russisk nationalisme. Danmarks pres på Rusland skal gennemføres med dette for øje. Men det her er jo en balancegang.

Hvis de ansvarlige i det internationale samfund på nogen måde skal nyde respekt og fastholde et sammenhold omkring demokratiske værdier og menneskerettigheder, så skal der også være en konsekvens i de mange højtidelige taler og fine ord.

Nogle har brugt den argumentation imod sanktioner, at hverken politiske eller økonomiske sanktioner vil påvirke den russiske regering i væsentlig grad. Her mener jeg, at det er en vigtig pointe, at sanktioner jo ikke kun er til for at påvirke Ruslands styre og præsident, men også for at opretholde den troværdighed, der skal være omkring de værdier, som det internationale samfund kæmper for.

Den anden side af balancegangen er de realistiske langsigtede konsekvenser af sanktioner. Hvad opnår vi i forhold til, hvad vi risikerer? Vi skal passe på, at vi ikke optræder som musen,

der går over hængebroen sammen med elefanten og råber: Ih, hvor vi gungrer!

Det er derfor vigtigt, hvis vi skal tæmme den russiske bjørn, at det hele tiden gøres i samarbejde med og i tilknytning til de internationale organisationer. Venstre opfordrer regeringen til at lægge et forøget pres på Rusland med henblik på at finde en fredelig løsning på konflikten.

Ligeledes kan Venstre tilslutte sig det nævnte forslag præsenteret af hr. Henning Gjellerod om, at Danmarks repræsentant ved Europarådet skal medvirke til yderligere sanktioner mod Rusland og måske om nødvendigt en suspension. Ligeledes tilslutter Venstre sig, at Danmark i OSCE arbejder for en særskilt debat om Ruslands fremtidige forhold til denne organisation.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Ja, nu havde vi jo et uafklaret spørgsmål fra før om, hvad holdningen egentlig var til spørgsmålet om økonomiske sanktioner, hvor udenrigsministeren sagde ét, og forslaget til vedtagelse siger noget andet. Derfor kunne jeg godt tænke mig måske at få lidt mere præcist klargjort, hvad Venstres holdning til økonomiske sanktioner er. Er det ikke sådan, at Venstre er lodret imod økonomiske sanktioner mod Rusland i den nuværende situation?

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Mit spørgsmål går lidt i samme retning som hr. Søren Søndergaards. Hr. Jens Hald Madsen havde nogle betragtninger om virkningerne af økonomiske sanktioner, de kunne fremme nationalismen, de rammer de forkerte, og de hjælper ikke til at løse konflikten. O.k., det er jo en diskussion, man altid kan tage, men kunne hr. Jens Hald Madsen så ikke forklare mig forskellen mellem økonomiske sanktioner mod f.eks. Irak og Serbien og så mod Rusland.

Mig bekendt har Venstre støttet økonomiske sanktioner både mod Irak og mod Serbien. Kunne jeg ikke få en mere sådan principiel redegørelse for, hvorfor det så tilsyneladende ifølge hr. Jens Hald Madsen og partiet Venstre overhovedet ikke har nogen virkning over for Rusland?

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Det er jo meget nemt at løfte fødderne og løfte fanen, den moralske fane, og sige de helt rigtige ting. Problemet er jo bare, hvis virkeligheden er noget andet. Problemet er, hvis man slet ikke opnår det, man gerne vil.

Jeg mener, at man skal være meget varsom med at give udtryk for noget eller true med noget, for hvis man f.eks. truer med økonomiske sanktioner, hvad er så risikoen? Det er, at man så skal gennemføre dem, og at de måske ikke har nogen betydning, og hvad så? Så kan det internationale samfund faktisk stå og blive halvvejs til grin. Det er den ene ting.

Den anden ting er: Er det virkelig det, hr. Holger K. Nielsen gerne vil? For at stoppe én brand, vil hr. Holger K. Nielsen så tage den risiko at starte en endnu større brand? Her tænker jeg på Rusland. Hvor stabilt er Rusland? Hvilke konsekvenser og følger vil det have at bidrage til at ødelægge stabiliteten i Rusland? Er det ikke risikabelt? Er det i orden, at man tager den risiko i betragtning af problemspektet med Tjetjenien?

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg stillede hr. Hald Madsen et spørgsmål, som jeg absolut ikke fik noget, der lignede et svar på.

Mit spørgsmål var følgende: Hvorfor mener hr. Jens Hald Madsen, at økonomiske sanktioner er virkningsløse over for Rusland, når de ifølge partiet Venstre er virkningsfulde over for Serbien og Irak? Hvori består den principielle forskel mellem de to situationer? Det vil jeg godt bede hr. Jens Hald Madsen svare mig på.

Så siger hr. Jens Hald Madsen, at vi skal passe på, at vi ikke løfter moralens fane for højt. Hr. Jens Hald Madsen lød næsten, som om han havde sat sig i stolen som udenrigsminister i dette land, da han holdt den meget realistiske tale. Jamen herre du milde himmel, der er dog virkelig forskel fra sidste år. Kan vi ikke alle sammen huske sidste år, da Kosovokrigen startede, hvordan et nyt moralens århundrede stod for døren? Det var en humanistisk intervention, en humanitær intervention, der skulle bringes ny moralisme ind i udenrigspolitikken. Hvad er der sket siden da? Hvorfor denne vending på 180 grader i forhold til, hvad partiet Venstre, regeringen og alle etablerede kredse sagde for knap 1 år siden?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Hvorfor er Venstre med på et forslag til vedtagelse, som helt tydeligt åbner for økonomiske sanktioner, når Venstre nu så kategorisk heroppefra og i andre sammenhænge har afvist økonomiske sanktioner? Hvad er det, der foregår her? Hvor er vi henne? Der må da være en eller anden konsekvens i det, man går og laver, så kunne vi ikke få et svar på det spørgsmål?

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Jeg mener, der er en væsentlig forskel på, om man skal forhandle med Milosevic eller Saddam Hussein, eller man skal forhandle med en tidligere stormagt, der stadig er af betydelig styrke, og som forsøger at etablere et demokrati og gå i gang med valgkampe, som det internationale samfund er med til at kontrollere. Jeg mener faktisk, at det må indgå i overvejelserne, når man skal i gang med sanktioner. Det, der for mig er helt afgørende, er udgangspunktet, og jeg mener ikke, at hr. Holger K. Nielsen kan sammenligne sanktionerne mod Irak med de sanktionsmuligheder, der vil være mod f.eks. Rusland.

Hr. Søren Søndergaard spørger, hvorfor vi tidligere lodret har afvist økonomiske sanktioner. Det er altså ikke det, det handler om. Vi afviser det bestemt ikke her, og vi er glade for, at der er kommet den åbning, for de er et af de værktøjer, man har. Men jeg vil nok sige, at i forhold til hr. Søren Søndergaard er vi nok lidt mere forsigtige med, hvornår vi vil bruge det værktøj, og hvornår vi vil trække den bremse.

Det kan godt være, at hr. Holger K. Nielsen og hr. Søren Søndergaard er så kloge, at de lige præcis ved, hvad effekten vil være af økonomiske sanktioner i Rusland. Men det har jeg svært ved at gennemskue. Jeg har svært ved at sige, om det virkelig får den effekt i Rusland, at krigen stopper. Men er det for at lette på moralen, at vi skal lave de økonomiske sanktioner, eller er det fordi de skal bruges som et internationalt troværdigt værktøj til at få stoppet denne konflikt? Derfor vil jeg sige til hr. Søren Søndergaard, at vi afviser absolut ikke brugen af økonomiske sanktioner.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Venstre afviser ikke lodret brugen af økonomiske sanktioner, men vil bare ikke bruge det værktøj i denne sammenhæng og i dette øjeblik.

Nu står vi jo i den situation, at først afviste udenrigsministeren brugen af økonomiske sanktioner i den aktuelle situation, så gik ordføreren for Socialdemokratiet ind for sanktioner i den aktuelle situation, og nu har vi så hørt Venstre afvise brugen af sanktioner i den aktuelle situation. Vi kan sådan set bare konstatere, at nu står det 2-1, og vi vil med stor interesse se frem til, hvad den næste medforslagsstiller vil sige om emnet.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Nej, det er ikke, fordi vi er så frygtelig kloge, det vil jeg ikke påstå. Vi stiller såmænd bare nogle simple spørgsmål til hr. Jens Hald Madsen i et håb om, at vi kan blive klogere. Men jeg må altså indrømme, at det er svært med de svar, vi får fra hr. Hald Madsen, at lægge noget til vores klogskab på de punkter, for det er dog den værste gang Goddag, mand Økseskaft-svar, man kan forestille sig.

Hr. Hald Madsen siger, der er stor forskel mellem en Milosevic og en Saddam Hussein og så et Rusland, der er ved at opbygge et demokrati. Jamen det, vi snakker om, er jo krigshandlingerne. Hvorfor er der forskel mellem situationen i Serbien, hvor serberne fordrev kosovoalbenerne i hundredtusindvis, og så den situation, at russerne har fordrevet omkring 200.000 tjetjenere, der er internt fordrevne eller befinder sig i naborepublikkerne. Hvor er forskellen mellem de to ting?

Kan det gøre en forskel, at der er et demokrati i Rusland, som dog er meget tvivlsomt? Det var der da også i Serbien, Milosevic var valgt, og der var et parlament i Serbien, men det retfærdiggør da ikke den serbiske fremfærd. Og det, at der har været valg i Rusland til Dumaen, kan da ikke retfærdiggøre, at 200.000 mennesker er på flugt.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Vi hørte tidligere den socialdemokratiske ordfører, hr. Henning Gjellerod, sige, at der var sandelig forskel på de situationer. Han kunne ikke rigtig argumentere for, hvorfor det var til-

fældet, men der var altså forskel mellem Kosovo og Tjetjenien.

Nu har vi så hørt hr. Jens Hald Madsen på Venstres vegne komme lidt tættere på. Det er altså noget med, at der er nogle diktatorer i nogle stater, og så er der nogle, der ikke helt er diktatorer, men måske er på vej til at blive demokratisk valgt på lidt længere sigt, osv. osv. Det er dét, der er forskellen mellem de to situationer. Men hvad er forskellen mellem vold, mord, lemlæstelse i Tjetjenien og i Kosovo?

Hvor er den store forskel? Skal vi da ikke klart og præcist tage afstand i begge situationer med alle til rådighed værende diplomatiske midler?

Og hvornår er det så, at Venstre – og det må jo være logikken i Venstres holdning her – vil bruge militære midler?

Hvis vi i morgen ser en diktator et eller andet sted i verden – det kunne f.eks. være i Kina, der undertrykker tibetanerne – skal vi så gribe ind og bruge militære midler? Eller skal vi bruge militære midler over for Muammar Gaddafi, der undertrykker mindretal? Hvor skal det gøres, og hvor skal det ikke? Er forvirringen ikke lidt stor i Venstres politik?

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Hvis jeg må starte med Dansk Folkeparti: Det vil altså sige, at Dansk Folkeparti kan give mig et svar på, hvornår man skal gribe ind militært, hvornår man skal lave politiske sanktioner, og hvornår man skal lave økonomiske sanktioner. Er det virkelig så nemt?

Til hr. Holger K. Nielsen: Er problemet ikke, at der blev spurgt om noget, som ingen rigtig kan svare på, nemlig om den balancegang, der går ud på, hvor meget det internationale samfund skal acceptere i forhold til demokratiske værdier og menneskerettigheder: Hvornår skal man gribe ind og med hvilke værktøjer, så det giver et brugbart resultat? Er det virkelig det, som SF og Enhedslisten eller Dansk Folkeparti har et svar på? Det, jeg blev spurgt om, er jo faktisk en umulighed – forstået på den måde, at det er jo et spørgsmål om at få enighed i det ansvarlige internationale samfund om at gøre brug af nogle værktøjer og så udvælge de værktøjer, som realistisk set kan give et brugbart resultat.

Vi står over for et land som Rusland, som under den første valgkamp med chancen for at få skabt det demokrati, vi alle sammen ønsker, og blive integreret i det internationale samfund,

stod over for den trussel, der hed russisk nationalisme, så hele korthuset kunne vælte. Skulle man derfor bruge alle sanktionsmuligheder, fordi man ikke vil acceptere det, der foregik i Tjetjenien?

Jeg har forhåbentlig samme moral som bl.a. hr. Holger K. Nielsen, og jeg mener da også, at foregår der mord i Kosovo eller Tjetjenien, er det da det samme. Men der er saftuseme ikke den samme effekt af de sanktionsmuligheder, man har. Det er jo lidt nemmere at isolere f.eks. Serbien eller Irak, end det er at isolere en stormagt som Rusland. Hvis det bare var så enkelt som den måde, hr. Holger K. Nielsen fremstiller det på, tror jeg hurtigt, vi kunne blive enige, men det er ikke virkeligheden.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Hr. Jens Hald Madsen kom med en masse snak frem og tilbage. Men det, der står tilbage, er altså, at vi har en situation, hvor Danmark har været med militært i Kosovo, hvor man i månedsvis har bombet mennesker og forårsaget masseødelæggelser i en nation, som godt nok var aggressiv og godt nok havde foretaget nogle etniske udrensninger.

Men det, vi har nu, er etniske udrensninger med modsat fortegn. I Kosovo har vi fået den situation, at hvor man håbede at få et multietnisk samfund, hvor alle kunne leve sammen, viser det sig, at det ikke kunne lade sig gøre. Nu har man nemlig fordrevet de serbere, der boede i området. De kan ikke få lov at være der, de får brændt deres kirker, og man kan ikke gøre noget fra det internationale samfund for at beskytte dem. Det viser bare, det er en fejlslagen politik at bruge militære midler.

Dansk Folkeparti vil aldrig anbefale militære midler i en sådan situation, og derfor virker det altså dobbeltmoralsk, når Venstre er med til at køre en meget slap kurs over for Rusland på det diplomatiske område, og man i andre situationer med mord og lemlæstelse vil bruge militære midler og bombe et land sønder og sammen gennem flere måneder, så det får årelange konsekvenser, når vi skal hjælpe på lidt længere sigt.

Det er altså et problem for Venstre, at man har denne dobbeltmoral, og det er også et problem for regeringen. Jeg vil derfor bede hr. Jens Hald Madsen forklare, hvornår Venstre fremover vil bruge sådanne militære midler, og hvornår Venstre kommer ind på en kurs, der er

til at forklare og forstå for den almindelige befolkning. Denne slaphed over for Rusland kan i hvert fald ikke accepteres.

(Kort bemærkning).

Ebbe Kalnæs (CD):

Jeg vil gerne spørge hr. Jens Hald Madsen, om hr. Jens Hald Madsen føler, der er uklarhed i det fælles forslag til vedtagelse, som et stort flertal i Tinget har fremsat, og hvor der i andet afsnit står:

»Folketinget opfordrer regeringen til fortsat at arbejde aktivt i alle internationale sammenhænge for initiativer, der kan bidrage til at få krigen bragt til ophør, herunder at arbejde for iværksættelse af sanktioner, ...«.

Det vil sige, at man også opfordrer til økonomiske sanktioner og gør det i fællesskab. Men vi gør det ikke som en isoleret dansk foreteelse; vi nærer ikke uvilje over for det, men gør det i fællesskab med EU, Europarådet og de andre organisationer.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Holger K. Nielsen for en kort bemærkning og derefter hr. Jens Hald Madsen, og så satser jeg på at gå tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Når man hører hr. Jens Hald Madsen, skal man altså have mindst tre hoveder at støtte sig til. Det er dog fantastisk at høre på de besvarelser, man får.

Hr. Hald Madsen siger, at det er vanskeligt, ja, det er næsten umuligt. Ja, vist er det da vanskeligt, men det bliver ikke mindre vanskeligt, når man hører hr. Hald Madsens forskellige forklaringer. Mit spørgsmål – og nu stiller jeg det tredje eller fjerde gang – går på: Hvorfor er det vanskeligt i Rusland, og hvorfor er det meget nemt i Irak og Serbien?

Da vi snakkede Irak og Serbien, var det ikke spor vanskeligt for partiet Venstre. Det var ikke engang umuligt, det var nødvendigt, ikke sandt? Hvorfor er det så så vanskeligt, ja, næsten umuligt at diskutere sanktioner over for Rusland, og om de virker eller ej? Jeg forstår det ikke og vil godt have en forklaring på logikken i partiet Venstres politik på området.

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Jeg vil nødig belæres af Dansk Folkeparti om dobbeltmoral og slaphed og ingen sammenhæng i udenrigspolitikken, for det er nøgleordene for Dansk Folkepartis udenrigspolitik: Ingen sammenhæng. Det har der ikke været indtil nu, og det er faktisk sørgeligt og trist.

Hvor langt ville Dansk Folkeparti være gået ad diplomatisk vej, som det bliver sagt, i Kosovo? Hvor langt skulle vi være gået? Hvor mange flere skulle være slået ihjel? Og hvor langt skal vi gå nu i Tjetjenien? Nej, der er konsekvens i det, når man tager et ansvar, når man mener og kan stå inde for, at nu bruger vi de og de værktøjer i Rusland, og nu bruger vi de militære midler i Kosovo, fordi der ikke er nogen anden vej. Forhandlingsoplægget er brugt op.

Jeg vil gerne takke CD's hr. Ebbe Kalnæs for de vise ord, for det står lysende klart i vedtagelsen, at vi ønsker ikke at gå enegang, når vi skal lave sanktioner. Vi ønsker, at det internationale samfund, som har været med til skabe konventionerne og reglerne for, hvordan man skal opføre sig i et demokratisk samfund, skal være med, og at vi skal gøre det sammen.

Jeg kan ikke forstå, at hr. Holger K. Nielsen ikke kan se en forskel på Iraks Saddam Hussein og Serbiens Milosevic – nogle diktatorer, som hverken hr. Holger K. Nielsen eller jeg ønsker skal fortsætte – når man sammenligner med den politiske situation i Rusland, som netop er på vej imod en demokratisering, og hvor de sanktioner, hr. Holger K. Nielsen taler om, måske kunne ødelægge det hele. Der var ingen tvivl hos mig om, at der skulle gribes ind i Irak og Serbien, for jeg ønskede ikke, at de diktatorer skulle fortsætte. Men i Rusland håber jeg, at de kan få skabt et demokrati, ligesom vi har det hos os selv.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Det virker meget svært at forstå de argumenter, hr. Jens Hald Madsen kommer med.

Flere gange under denne debat har jeg spurgt om den forskel, som Venstre ser, og Venstre svarer bare ved at sige, at det er Dansk Folkeparti, der ikke har en sammenhængende udenrigspolitik. Men nu er det faktisk Venstres oplæg til debat, Venstres ordførertale, vi diskuterer, og så må det også være Venstres opgave at svare på, hvorfor mord og lemlæstelse i Tjetjenien er mere rimeligt og mere tilladeligt, end

det var i Kosovo. Hvor er den forskel henne? Det har vi stadig ikke fået svar på.

Så kunne jeg også godt tænke mig at spørge: Hvorfor har Venstre ikke fulgt tingene op? Efter at Danmark havde formandskabet i OSCE og var med til at forsøge at løse den konflikt, der opstod ved den første krig i Tjetjenien, har det ikke kunnet lade sig gøre fra Vestens side, heller ikke fra dansk side, at følge op på de initiativer, der kunne bilægge stridighederne og skabe en virkelig fred derovre. Her har Vesten svigtet. Man har holdt sig tilbage, man har lyttet for meget til Rusland i den situation. Hvor er Venstre henne i den debat?

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Mit svar skal blive meget kort, fordi jeg synes, at det, som Dansk Folkeparti kommer med, er helt absurd. Jeg synes, det er en meget dårlig debatform at begynde at sige, at Venstre tager lettere på, at nogle bliver slået ihjel i Tjetjenien, end at nogle bliver slået ihjel i Kosovo. Det er for lavt, og det er jo ikke det, der er tale om.

Det, vi taler om, er, hvilke værktøjer der er brugbare i den enkelte situation og kan skabe det resultat, vi gerne ser. Så kan alle moralister i Danmark stå ude på Christiansborg Slotsplads og hoppe og danse, men det drejer sig egentlig også om at være bare en lille smule realistisk og en lille smule tættere på virkelighedens dagligdag og det at håndtere den.

Jeg mener, at Danmark skal sørge for at styrke det internationale samarbejde og sørge for, at det internationale samfund holder fast i sit værdigrundlag og opnår troværdighed og ud fra det skaber de rigtige værktøjer over for en krise som denne her. Men vi skal ikke bare gøre det alene.

Pia Christmas-Møller (KF):

Da mit partis ordfører, hr. Per Stig Møller, er blevet ramt af influenza, skal jeg i hans sted give Det Konservative Folkepartis syn på krigen i Tjetjenien.

Det er dybt beskæmmende, både for Rusland og for hele Europa, at vi skal starte det nye årtusind med at overvære en gammel kolonimagts forsøg på med de mest brutale midler at kæmpe et koloniseret folk helt ud af historien. Rusland erobrede Tjetjenien med vold for snart 150 år siden, og de forsøgte at udslætte folket for 60 år siden. De opgav forsøget herpå for 42 år

siden, men gentog det igen for 6 år siden og opgav på ny for 4 år siden.

Og så troede vi alle, at det nye Rusland havde forstået, at sådan behandler man ikke længe mennesker. Rusland var jo nu blevet et demokrati, der anerkendte menneskerettighederne og sluttede en klog fred med Tjetjenien, og blev på grund heraf medlem af Europarådet i 1996. Tjetjenien fik løfte om genopbygningshjælp efter krigens ødelæggelser, men så aldrig hjælpen. Tjetjenien fik løfte om inden år 2001 ved en folkeafstemning selv at afgøre sit fremtidige tilhørsforhold til Rusland, og et frit valg førte til en frit valgt præsident, som anerkendtes af Rusland og OSCE.

Men desværre gik udviklingen herefter skævt, både i Rusland og i Tjetjenien. Rusland formåede ikke at få styr på sin økonomi, og Tjetjenien formåede ikke at få styr på sin egen befolkning. Lufthavne blev aldrig genopbygget, og samkvemmet med omverdenen blev aldrig skabt – nok så meget på grund af alle de håbløse gidseltagninger – og endelig faldt tjetjenske grupper i fjor ind i Dagestan, samtidigt med at nogle huse sprængtes i luften i Rusland.

Det fik tjetjernerne skylden for, selv om deres skyld aldrig er bevist. Tværtimod forsøgte Tjetjeniens præsident gennem et helt år forgæves at få samtaler og aftaler med Jeltsin om, hvordan de i fællesskab kunne forhindre terroren. Men Ruslands leder havde åbenbart mere brug for en anledning til en krig end en løsning uden en krig, og så ville man jo også meget bekvemt blive fri for at indfri løfterne fra fredsftalen af 1996.

Derfor er vi, hvor vi er nu. En krig, der startede under påskud af at ville dæmme op for terroristiske grænseoverløbere, er blevet til en krig om at forhindre tjetjensk løsrivelse. En krig, der skulle fange banditter, er blevet til en krig mod et folk, man har lagt for had i Rusland, og det er dybt beskæmmende for Rusland.

Men det er også dybt beskæmmende for Vesten, som for et år siden satte aktionen mod Serbien i værk, da Serbien gav sig til at udslætte kosovoalbanerne for at forhindre en kosovansk løsrivelse, og som for et halvt år siden satte sanktioner mod Indonesien i gang for at forhindre Indonesiens forsøg på at udslætte østtimorerne med deres krav på løsrivelse. Ved de to lejligheder brugtes forskellige midler, men de havde samme mål: at standse centralstatens magtanvendelse, beskytte civilbefolkningen og give den ret til at bestemme over sit eget område.

de. Begge gange gik det, som det skulle, og med FN's generalsekretær i spidsen kunne alle vestlige ledere, herunder vores egen statsminister, tale smukt om, at de tider er forbi, hvor en stat bag sine grænser kan behandle borgerne efter forgodtbefindende, og nu kunne man ikke mere myrde løs og påberåbe sig sin suverænitæt. Flot og rigtigt var det.

Men næppe var de smukke ord efterhånden udtalt af alle, før Rusland med forskellige forklaringer, påskud og fejlmeldinger til omverdenen gav sig til at gøre alt det, man ikke længere må gøre, og nu tav alle lige pludselig. Nu vendte man blikket bort. Men uanset at Tjetjenien selv gjorde sig venneløs i sin korte frihedsperiode, giver det ikke ret til de grusomheder, vi har valgt at ignorere.

Først ved EU-topmødet i december 1999 kom der krav fra EU om trusler og sanktioner – det var sent, men rigtigt – og alligevel har Rusland blæst højt og flot på EU, som derfor nu må skærpe kravene og sanktionerne. Ellers viser vi de nye russiske ledere, at de for fremtiden kan nå deres mål og indhøste alle de revanchesejre, de måtte have behov for, ved bare at gøre som nu i Tjetjenien. Hver gang det lykkes, bliver Europas fred skrøbeligere og skrøbeligere, og hver gang bliver den købt gennem ofringen af et folk. Næste gang kan det blive et andet sted i Kaukasus og næste gang igen et sted i Baltikum.

Og hvornår er det så nok? Jo, det er nok allerede nu, og derfor må vi i dag fordømme den russiske krig mod Tjetjenien og beslutte at gøre, hvad vi kan i Europarådet, OSCE, EU, FN, Østbanken og Verdensbanken for at standse krigen og med det formål arbejde for de nødvendige sanktioner. At sælge Tjetjenien er slet, men metoden er prøvet før, og den har aldrig ført til noget godt.

Selv om der skulle have været reageret hårdere og klarere meget tidligere, er en kraftig reaktion herfra i dag ikke for sent, og denne reaktion ligger efter vor mening i det forslag til vedtagelse, som vi selv er medforlagsstillere til. Vi kan ikke forstå den debat, der har været tidligere om forslaget . . .

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):
Nu er taletiden udløbet, og så er det hr. Holger K. Nielsen som ordfører.

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg vil godt starte med at kvittere for den tale, fru Pia Christmas-Møller holdt. Jeg synes, der var mange rigtige betragtninger i den, en klar kritik af den russiske fremfærd og også en klar påpegnning af nødvendigheden af handling fra Vestens side og en påpegnning af, at det vil være dobbeltmoralsk, hvis vi ikke gør det.

Kredse i Vesten, herunder den danske regering, lagde sidste år megen vægt på, at der med krigen i Kosovo blev skabt nogle nye etiske standarder i den internationale politik. Det var ikke en krig, det var en humanitær intervention, det var nogle nye humanitære principper i de internationale relationer, der blev fastlagt. Det sagde Clinton, det sagde den danske statsminister, og det var, kan man sige, legitimiteten bag den krig, man førte over for Serbien. Vi var ganske vist nogle stykker, som afviste den fortolkning, men skal den overhovedet have nogen som helst mening, og skal det, der blev sagt dengang, overhovedet tages alvorligt, må de selv samme principper vel også udstrækkes til andre konflikter.

Der har tidligere i dag været en debat om forskellen mellem Rusland og Serbien og Irak, men det synes jeg ikke er så interessant her. Jeg deler ikke hr. Jens Hald Madsens meget positive bedømmelse af Rusland, men lad det nu ligge.

Det afgørende er, at den russiske fremfærd i Tjetjenien er fuldt på højde med serbernes fremfærd i Kosovo – ja, efter min mening er den værre. Og hvis man i forbindelse med den serbiske fremfærd kan tale om krigsforbrydelser, kan man også gøre det om den russiske fremfærd i Tjetjenien. Den russiske krigsmaskine har ramt den tjetjenske civilbefolkning. Over 200.000 er på flugt og må leve under helt umenneskelige vilkår i den barske kaukasiske vinter. Ingusjetien bliver oversvømmet af en flygtningestrøm, som det fattige land ikke har en chance for at håndtere, og de internationale hjælpeorganisationer har ekstremt vanskelige vilkår, hvis de overhovedet kommer frem. Den her situation må vi selv klare, siger russerne, samtidig med at de er begyndt at jage børnene ned til 10 år og bombningerne af Grosnij optrappes.

Er der ikke en historisk gentagelse i de her begivenheder i forhold til, hvad vi så sidste år i Kosovo, en brutal fremfærd, i hundredtusindvis af flygtninge, et fattigt naboland, som er ved at bukke under under flygtningestrømmen? Undskyld sammenligningen, for i forhold til Vestens

reaktioner er der jo ingen gentagelse. Hvor Vesten i Kosovo indledte en folkeretsstridig krig, er reaktionen i forhold til Tjetjenien en passivitet, som står i skærende modsætning til det, vi så sidste år. Det er pinligt, det er dobbeltmoralisk, det er skamfuldt.

Det er besluttet, at Milosevic skal stilles til regnskab for sine krigsforbrydelser. Godt nok. Men skal der være sammenhæng i tingene, er der også basis for krigsforbrydersager imod Jeltsin og Putin. Jeltsin er en krigsforbryder; Putin er en krigsforbryder. Lad os få det sagt tydeligt, og lad os også håndtere russerne ud fra den forudsætning.

Der er ingen, der vil påstå, at de fundamentalistiske tjetjenske krigere er engle, men det retfærdiggør ikke den brutale russiske fremfærd. Præsident Maskhadov har en demokratisk legitimitet. Tjetjernerne vil have autonomi i forhold til Rusland, og før eller siden bliver russerne nødt til at indstille sig på nødvendigheden af politiske forhandlinger.

Den tjetjenske krig er også en intern russisk magtkamp. Jeltsinklanen vil beholde magten, Putin er deres marionet, krigen er midlet. Det er lykkedes Jeltsinklanen at piske en nationalistisk og antitjetjensk stemning op, som udelukkende har haft det formål at fremme Putins popularitet. Tilsyneladende er det lykkedes så godt, at Jeltsin nytårsaften kunne trække sig tilbage og tilsyneladende undgå den korruptionsretssag, han så rigelig fortjener. Ofrene for denne politiske kynisme er de civile tjetjenerne, som er på flugt fra russernes overgreb.

Da Jeltsin gik af, var der ikke grænser for de vestlige ledes lovord. Vi så Clinton i fjernsynet, vi så den danske statsminister i fjernsynet stå og rose Jeltsin. Jeg håber, at de alle, også den danske statsminister, har haft de tjetjenske flygtninge i bagehovedet, da de udtrykte deres lovord og skamroste krigsforbryderen Jeltsin.

Det er nødvendigt med en hårdere politik fra Vestens side. Vi har tidligere diskuteret økonomiske sanktioner, og det er fremlagt i det forslag til vedtagelse, hr. Søren Søndergaard og undertegnede har fremsat. Vi håber, at det kan danne udgangspunkt for en mere skarp linje også fra den danske regerings side. Det her kan gøres bedre, også fra Vestens side.

Peter Skaarup (DF):

Jeg skal starte med på Dansk Folkepartis vegne at sige tak til udenrigsministeren for redegørelsen. Vi er enige i en række af de punkter, som

regeringen fremkommer med. Vi fordømmer også den situation, der er opstået derovre, og de overgreb, som Rusland har foretaget, lige så vel som der er grund til at fordømme de overgreb, som oprørere måske ved hjælp af bomber og andet har begået over for russere. Der er grund til at fordømme begge parter i denne konflikt – helt klart.

Vi må dog sige, at vi forstår ikke rigtig den manglende konsekvens i regeringens holdning til emner som det her. Vi har lige set, som vi også har debatteret i dag, en situation i Kosovo, hvor der var kraftige overgreb, der var meget grove etniske udrensninger, der var mord, lemlæstelse. Her fandt regeringen, at vi skulle bruge militær intervention, vi skulle bruge det på en humanitær basis.

Vi kan ikke se forskellen på den situation, der var i Kosovo, og den situation, vi ser i Tjetjenien. Vi mener, det er den samme situation, men vi mener ikke, at nogen af situationerne skulle udløse militær indgriben. Vi mener, at man ved hjælp af diplomatiske midler, hårde diplomatiske midler, kunne have løst begge konflikter og på den måde have undgået mange af de flygtninge, meget af den lemlæstelse, vi har set i begge konflikter.

Så kan man se på: Hvad har den danske regering så gjort rent faktisk i forhold til den konflikt, vi nu ser her? Og jeg synes nok, man kan sige, at den danske regering har da udtrykt sig over for EU-landene og sagt: Vi må prøve at se på det her, prøve at få nogle initiativer i gang, bl.a. efter at vi havde et møde i Det Udenrigspolitiske Nævn, hvor det var helt klart, at et stort flertal af Folketingets partier ønskede, at regeringen skulle presse på for at reagere over for Rusland i forhold til Tjetjenienkonflikten.

Men når vi så ser på, hvad der rent faktisk er gennemført af de EU-tiltag, som blev vedtaget på mødet den 10.-11. december, ja, så er det desværre ikke det helt store. Man snakkede om TACIS-samarbejde, man snakkede om partnerskabsaftaler, men hvis vi f.eks. læser en status på det i Berlingske Tidende den 8. januar – jeg ved ikke, hvor meget der er sket siden, det har vi ikke kunnet få at vide indtil nu i debatten i hvert fald – men i forbindelse med den status, som man gjorde i Berlingske Tidende den 8. januar, ja, da kunne man sige, at selv om man besluttede at standse de tekniske bistandsprogrammer til Rusland inden for det her TACIS-samarbejde, så var det ikke sket på daværende tidspunkt endnu, selv om der var gået en må-

ned siden topmødet. Det samme gælder partnerskabsaftalen; der var ikke sket en konkret udførelse af det, man rent faktisk havde vedtaget.

Derfor er det altså meget tyndt, hvad man kunne samle sig sammen til at gennemføre i EU-regi, og hvad man overhovedet har fået gjort noget ved. Derfor er det signal, vi har sendt til Rusland, jo heller ikke særlig kraftigt indtil nu i hvert fald. Og det er dér, regeringen bør gå i gang med at presse på.

Så er spørgsmålet jo: Skal vi altid bare lægge vores æg i EU's kurv og sige: Jamen, vi er med i EU, og vi må rette os ind efter, hvad de gør. Dér er jeg nok enig med hr. Søren Søndergaard, der tidligere under debatten sagde, at vi kan ikke altid bare lige se, hvad EU gør, og så følge op på det. Vi er også nødt til nogle gange at sige: Kan vi egentlig leve med det her som nation og som land og se på hver eneste aften i diverse tv-aviser, at folk bliver lemlæstede, at der er folk, der sulter, og at der er folk, der er ved at blive fordrevet fra deres egen hovedstad. Det er altså noget, vi ikke skal leve med, og det er noget, vi, hver eneste gang, vi kan, skal presse på for at få gjort noget ved.

Spørgsmålet er så, om vi på lang sigt kan leve med at være presset af det udenrigspolitiske samarbejde i EU, sådan at vi altid er nødt til at følge, hvad EU gør; det kunne måske en gang imellem være en fordel, at vi sagde: Nu står Danmark altså frem og siger, hvad det er, vi vil, som det land, vi nu er, med de muligheder vi nu har, ligesom vi f.eks. gjorde, da vi over for Rusland sagde, at vi ville anerkende de baltiske lande, ligesom Island gjorde, og faktisk startede en god proces, der betød, at de baltiske lande fik lov til at få deres frihed.

Det er altså vigtigt, at vi en gang imellem måske er lidt mere selvstændige, at vi tænker lidt mere på, hvad det egentlig er, Danmark kan gøre, og ikke bare, hvad man kan blive enige om af småting inden for EU.

Der er jo eksperter inden for det her område, som også gentagne gange har udtalt sig, og de mener altså, at man fra Vestens side har været alt for slap. Derfor synes jeg, der er grund til, at vi her fra Folketinget udsender nogle kraftige signaler.

De forslag til vedtagelse, der indtil nu er fremsat, er udmærkede. De trækker i den rigtige retning. Vi synes, det forslag, der er kommet fra Enhedslisten og SF, er det, der trækker bedst og mest i den retning, vi gerne vil, og derfor

kan vi godt støtte det. Vi kan også godt støtte regeringens forslag. Men vi synes egentlig, det rigtigste ville være, at Danmark stiller sig i spidsen, som jeg tidligere har sagt, og derfor vil vi godt fremsætte et forslag til vedtagelse, som vi håber der vil blive taget godt imod, og det lyder sådan her:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget pålægger regeringen at stille sig til rådighed som mægler i konflikten mellem Rusland og de tjetjenske oprørere med henblik på at bringe konflikten til ophør.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 43).

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):
Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (se foran). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Ebbe Kalnæs (CD):

Jeg vil gerne først på CD's vegne sige tak for udenrigsministerens redegørelse på det her område. Vi er meget tilfredse med den. Vi er også tilfredse med de dele af den, hvor man understreger, at det ikke rokker ved, at vi anerkender Ruslands territoriale integritet eller retten til at bekæmpe terrorismen i alle dens former.

Men når det er sagt, vil jeg også gerne understrege, at det er rædselsfuldt, det, vi ser. Vi er ikke på noget tidspunkt inde i en overvejelse om, at det skulle være bedre at overtræde menneskerettigheder lige præcis i Tjetjenien end de andre steder, der har været sammenlignet med tidligere i dag. Det tror jeg ikke der er nogen der har nogen overvejelse om. Vi er bare i en helt forskellig situation.

Jeg vil også gerne understrege, at de tiltag, der er på dagsordenen i EU-sammenhæng, synes vi er ganske glimrende, men at vi måske også har en følelse af, at det måtte godt gå stærkere, vi måtte godt presse på. Det tror jeg faktisk også man gør, for jo hurtigere det her løses, jo flere mennesker kan der reddes fra en helt ulykkelig situation.

Jeg vil også gerne understrege, at Ruslands ret til at gå ind, hvis der er terrorister, afviser vi ikke, men at de skulle have ret til med massiv militær opbygning at feje hen over et folk i den retning, som man gør, er helt utilstedeligt.

Og så reagerer vi forskelligt, siger vi. Ja, det gør vi. Det gør vi af den simple årsag, at sådan er verden skruet sammen. Vi står over for en, ja, måske en tidligere verdensmagt, som har atomvåben, som der ikke er nogen mening i at true med militær intervention, og som vi, hvis vi skal bruge et sådant almindelig jordnært sprog, ikke kan tæve. Det ville være fuldkommen umuligt at gå i gang med den øvelse.

Men at det skulle afskære os i andre situationer, hvor despoter eller banditter skulle true et folk, hvor vi har muligheden for i den sidste ende at true og gøre alvor af det – også i den sidste ende – det forstår jeg slet ikke noget af. Altså det er en mærkelig situation, at fordi vi står over for en massiv stormagt på mange områder – godt nok er deres isenkram ikke så in-takt, men alligevel er det en meget farlig færd – ja, så anvender vi selvfølgelig ikke en trussel af militær karakter, fordi den ingen mening har. Men at vi skulle afskære os fra det i andre sammenhænge, hvor enkeltpersoner har taget en nation i egen hånd, at vi ikke skulle kunne true med et indgreb dér, det er for mig helt uforståeligt.

Nogle af de tiltag, man har drøftet i EU, netop muligheden for måske hurtigere at konvertere hjælp direkte til humanitær hjælp, det synes jeg er et træk, der ville være fornuftigt, altså dét at reagere med økonomiske sanktioner. Det kan man godt her i dag få vores fulde støtte til, men det er klart, at vi skal gøre det i fællesskab med andre, vi skal gøre det i fællesskab med Europa, med FN, for ellers har det ingen mening. Altså det at foreslå, som Dansk Folkeparti gør, at vi skal sende en dansk regeringsrepræsentant derned og mægle, jamen det lyder da flot, men har det nogen mening overhovedet? Har det nogen mening overhovedet, eller hvad skal det bruges til? Jeg tror ikke, det i den aktuelle situation er et initiativ, der er værd at forfølge.

Så vil jeg gerne afslutte med at sige, at det indlæg, der kom fra Det Konservative Folkeparti, synes jeg var et reelt og et godt og et flot indlæg. Det skal de have meget ros for. Vi ved jo, at den, der har ført pennen i den sammenhæng, har et stort overblik på det her område. Det vil jeg også gerne kvittere for.

Vi giver altså udenrigsministeren fuld støtte til at fortsætte den linje, regeringen har lagt, og vi giver også udenrigsministeren støtte til stadig væk at presse på og lade Danmark være i

front, når det gælder den påvirkning, vi skal sørge for i det samarbejde, der har nogen mening.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Ja, nu var det jo egentlig mig, der skulle stille hr. Ebbe Kalnæs fra CD spørgsmål, men nu stillede hr. Ebbe Kalnæs Dansk Folkeparti et spørgsmål. Det vil jeg da så godt svare på.

Har det nogen mening at mægle? Ja, forsøget på at mægle har jo den mening, at vi måske kan få stoppet nogle af de blodige udrensninger, vi ser hver eneste aften i tv-aviserne, som vi hører om hver eneste aften, hvor man altså forsøger på at overtage Grosnij, og hvor man forsøger på at isolere civilbefolkningen, så de sulter derinde i Grosnij.

Den mening kunne det jo godt have, og vi tror da på, at hvis der er nogen, der skal sætte sig i spidsen for det der, så er der også nogen, der er nødt til at gøre det på et tidspunkt, når andre er handlingslammede, og det ser ud til, at man fra det internationale samfunds side er ganske, ganske handlingslammet, og det er denne her debat jo også et udtryk for.

Vi har set, at Norge har været mæglere i forhold til Mellemøsten, vi har set, at Finland ved præsident Ahtisaari har været mæglere i forhold til Kosovo. Hvorfor skulle Danmark ikke også have en mulighed? Vi kan da i hvert fald gøre forsøget.

(Kort bemærkning).

Ebbe Kalnæs (CD):

Jeg vil gerne forsikre hr. Peter Skaarup om, at hvis det havde nogen mening, og hvis det på nogen måde kunne hjælpe eller bare redde lidt af den elendighed, der er tale om her, så sendte jeg gerne hr. Peter Skaarup også.

Men det afgørende er jo, om vi som lille nation i et samarbejde i Europa med den økonomiske sanktionsside – som jeg tror må ind meget stærkt, hvis ikke der snart sker noget – om det har nogen mening, at Danmark går enegang på det område, om det i virkeligheden ikke egentlig ville forplumre en debat.

Jeg tror, vi skal gungre, når der er lejlighed til det i en eller anden størrelsesorden, hvor det passer til virkeligheden. Det tror jeg ikke er tilfældet her, jeg tror mere, det har . . . nej, jeg har ikke flere kommentarer.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg må indrømme, at jeg ikke synes, hr. Ebbe Kalnæs er særlig optimistisk. Altså man er jo nødt til at gøre nogle forsøg nogle gange for at løse konflikter som den her, og det er klart, at man kan vedtage nok så mange resolutioner i Europarådet, vedtagelser her i Folketinget om at pålægge OSCE, FN, andre, tiltag i løbet af den kommende periode, men under alle omstændigheder vil det være et meget langsigtet arbejde, som situationen, som vi ser den i Rusland, er nu.

Derfor vil jeg da opfordre hr. Ebbe Kalnæs og andre til at bevare optimismen og prøve på allerede nu at tage nogle initiativer for at løse det her.

Og hvorfor skulle Danmark ikke som et land, der normalt bryster sig af at være sådan rimelig uafhængigt, rimelig fredeligt, hvorfor skulle vi ikke have en mulighed lige så vel som Norge, lige så vel som Finland har haft det, lige så vel som Sverige ved Carl Bildt har forsøgt det i forhold til Bosnien, at rette op og forsøge at mægle. Jeg kan da ikke se noget ondt i at gøre forsøget. Skal vi ikke lige være lidt optimistiske på det her område for en gangs skyld?

(Kort bemærkning).

Ebbe Kalnæs (CD):

Jeg ved ikke, om det her fører nogen vegne, men det her er jo igen et eksempel på nogle af de mærkelige sammenligninger, vi har set i dag, altså når Carl Bildt er i Bosnien f.eks., er han det faktisk på et tidspunkt, hvor man er i gang med en proces, hvor man har grebet ind, og hvor der er foregået en lang række forhandlinger forud.

Det, det drejer sig om her for mig, er jo, at hvis vi som nation giver os til at tale med russerne om denne her sag, så kunne vi nærmest hjælpe dem til at have en attitude af, at de var i gang med noget fornuftigt, at de var i gang med at løse en eller anden ting, altså med danskere. I den nuværende situation alene, uden det internationale samarbejde, kunne det være med til at dække det fortsatte overgreb.

Men altså som sagt, Dansk Folkeparti er jo i mange sammenhænge, også når vi skal handle på andre områder uden for politik, da vi skulle sende jagerfly af sted, osv., i en situation, hvor man gerne smider grus i maskineriet.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Det er, som om hr. Ebbe Kalnæs er meget defensiv her. Altså vi har jo set en situation, hvor små lande meget ofte har haft mulighed for at påvirke processer, som man ellers ikke skulle have troet at de kunne påvirke. Vi har set Norge være aktive omkring mægling i forhold til Mellemøsten, vi har set Sverige, jeg ved godt, Carl Bildt har en anden rolle nu, men Sverige var aktiv omkring en fred i Bosnien, vi har set Ahtisaari fra Finland være aktiv nu her omkring Kosovo. Hvorfor skulle Danmark ikke for en gangs skyld være lidt aktiv og prøve, prøve at mægle?

Vi har jo altså også set tidligere, som jeg har nævnt, at Danmark ved en anerkendelse af de baltiske lande faktisk sammen med Island fik et gennembrud i forhold til den frigørelsesproces, som de baltiske lande heldigvis er ved at have fuldstændig afsluttet. De er nu frie nationer med deres egne regeringer, deres egne demokratiske valg. Det kan altså lade sig gøre at opnå noget, hvis man virkelig vil, men hvis man er negativ og ikke er optimistisk, så kan det selvfølgelig ikke nytte noget; så hjælper det ikke ret meget.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Hr. Jørgen Estrup som ordfører.

Jørgen Estrup (RV):

Når man ved, hvilken traumatisk oplevelse det var for det russiske samfund at være igennem den første krig i Tjetjenien, når man ved, hvor vanskeligt det var at stoppe den og finde en fred, så er det næsten uforståeligt, at man én gang til er havnet i en sådan situation. Det er tragisk ud fra alle betragtninger. Det er tragisk for det russiske demokratiske fremtid, det er tragisk for regionens stabilitet og udsigterne til fred, og det er unægtelig først og fremmest tragisk for den civilbefolkning, der lider overlast i helt ufattelig grad. De menneskelige lidelser tror jeg fortaber sig i det uforståelige.

Uforståelige er unægtelig også de forklaringer, der er givet fra russisk side. Der har naturligvis været henvist til terrorbomberne i Moskva, men ingen påvisning af, hvem der stod bag dem, og man kan ikke lade være med at lægge mærke til, at den tidligere russiske ministerpræsident, Stepashin, her i fredags gjorde opmærksom på, at allerede i april vidste han, at der var planlagt en aktion i Tjetjenien.

Det sætter unægtelig spørgsmålstegn i dobbelt forstand ved, hvad den nuværende ministerpræsident og præsident har udtalt om baggrunden.

Der er en betydelig grad af stormagtsarrogance i det, der sker fra russisk side. Man lader den internationale offentlighed være aldeles i uvished om, hvad der egentlig er de faktiske hensigter, ændrer dem med jævne mellemrum. Man holder i betydelig grad OSCE for nar, og man knægter på ganske kynisk måde grundlæggende menneskerettigheder.

Derfor er det selvfølgelig nødvendigt at protestere, sådan som det også er sket fra dansk side, og sådan som det ikke mindst også er sket i EU-kredsen, hvor jo også netop kursen er blevet skærpet. Jeg tror, man må sige, at små nationer i den situation skal tænke meget på sig selv og tænke på, at det er nødvendigt at forhindre præcedens.

Men naturligvis er der en overvejelse om, hvor langt man skal gå, hvad der er klogt, hvis man vel at mærke ikke blot vil protestere for protestens skyld, men faktisk også ønsker at opnå resultater.

Så vidt jeg kan se, er der intet formål i at isolere Rusland, men formålet må være at få den dialog, der kan flytte noget. Og den dialog skal selvfølgelig bl.a. være baseret på verbale protester, men også på sanktioner, hvis de faktisk kan føre til resultater.

Jeg synes ikke, at man på nogen måde kan lade sig påvirke af, at man ikke i alle situationer kan føre den samme politik. International politik er ikke millimeterdemokrati, det er et spørgsmål om at opnå konkrete resultater, og der er altså forskel på at have at gøre med en almindelig magt i mellemstørrelsen og så en magt med atomvåben, en stormagt med atomvåben.

Men det afgørende må være, at man kan opnå resultater, og at man kan forhindre præcedens i form af, at andre tager sig de samme rettigheder, som vi ser i øjeblikket. Derfor er det også oplagt, at man skal forsøge i Europarådet gennem OSCE at finde de muligheder, der er for at påvirke Rusland, og jeg synes, at europarådsdelegationen, den danske delegation, jo må overveje, hvad man skal gøre. Jeg synes ikke, Folketinget skal pålægge eller direkte opfordre til en bestemt reaktion, men man skal finde ud af dét, der har en chance for at påvirke Rusland i den rigtige retning. Ligesådan skal også OSCE's parlamentarikerforsamling og den dan-

ske delegation i den forbindelse forsøge at være mest aktiv og virksom.

Og så synes jeg som det sidste, at man skal tænke meget på, hvordan man bedst hjælper den demokratiske opposition i den russiske Duma. Der er jo kræfter i Rusland, som faktisk ønsker at stoppe denne krig, og som også før dumavalget gav udtryk for det.

Det afgørende med vores kritik og vores fordømmelse er, at sanktionerne stopper overgrebene, og at de forhindrer en gentagelse. Det er ikke protester for protestens skyld, det er ikke for vores egen moraliserens skyld, men for at opnå konkrete resultater.

Jann Sjursen (KRF):

Man kan ikke være andet end forfærdet over den situation, der er i Tjetjenien i dag, og heller ikke andet end fordømme de russiske militære angreb og magtanvendelsen i Tjetjenien. Det mener jeg også sker i det forslag til vedtagelse, der er fremsat her i dag, det forslag, som Kristeligt Folkeparti selv står bag, og som er fremsat af partier, der repræsenterer et flertal her i Folketinget.

Der er al mulig grund til at overveje i disse timer, i disse dage, hvad der internationalt set kan gøres for at få stoppet de russiske overgreb i Tjetjenien. Udenrigsministeren har i dag på regeringens vegne fremlagt sit syn på sagen, og det er vi sådan set tilfredse med fra Kristeligt Folkepartis side.

Det bemærker jeg også her, fordi vi er af den opfattelse, at regeringen ikke ligefrem var hurtigt ude af starthullerne i forhold til at fordømme de overgreb, der fandt sted i Tjetjenien allerede sidste år. Det var først i forbindelse med møderne og frem til topmødet i Helsinki, at det også begyndte at rykke i den danske regerings synspunkter, og efterfølgende også, at Danmark i EU-sammenhæng medvirkede til en skarp fordømmelse af de russiske overgreb.

I det forslag til vedtagelse, som Kristeligt Folkeparti er medforlagsstiller til, står der, at Folketinget opfordrer regeringen til at arbejde for, at der iværksættes aktioner også i forskellige internationale fora. Jeg vil godt for en ordens skyld og i forhold til, hvad vi i Kristeligt Folkeparti i den forbindelse forestiller os, sige, at det i den sammenhæng for os er naturligt, at regeringen også bringer spørgsmål om sanktioner op i de forskellige internationale fora, der vedrører loven, der vedrører multilateral og bilateral bistand til Rusland, og som også vedrører

spørgsmål om deciderede handelssanktioner over for dette land, alt sammen selvfølgelig afpasset i forhold til vurderingen af, hvad der er bedst at gøre i den givne situation.

Men jeg synes, det er nødvendigt i forhold til spørgsmål om sanktioner at vurdere en bred vifte af muligheder, også muligheder, som kan gøre ondt i forhold til Rusland, men som måske også kan skade samarbejdsrelationerne på kort sigt i hvert fald med dette land, selv om det er stort og vigtigt.

I forhold til den diskussion, som også har præget debatten her i dag omkring Europarådet og Europarådets danske delegation, og hvad den skal sige og gøre i den kommende uge, når der er session i Strasbourg, så synes vi fra Kristeligt Folkepartis side, at det i den forbindelse er naturligt at overveje fra Europaudvalget side og altså også fra den danske delegations side, om ikke det er på tide, at Rusland bliver suspenderet fra Rådet.

Det synes vi er helt naturligt, men vi synes også, det er naturligt, at Folketinget overlader disse overvejelser og beslutningen herom til delegationen selv, det har vi fuld tillid til at den magter, også i forbindelse med de konsultationer, der nu skal ske i den kommende uge, og hvor man direkte får lejlighed til også at drøfte den afrapportering, der sker til Europarådet fra den delegation, der har været på besøg i Rusland.

Med disse ord er det naturligt for mig at slutte af med at sige, at vi selvfølgelig tilslutter os det forslag til vedtagelse, som vi selv er medforslagsstillere til.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Lad mig allerførst udtrykke en tak til ordførerne i debatten her. Jeg synes, det har været en vigtig og nyttig debat at få netop på dette tidspunkt.

Lad mig særlig takke også de ordførere, som står bag forslaget til vedtagelse fremsat af hr. Henning Gjellerod m.fl., og som har taget pænt imod den redegørelse, jeg på regeringens vegne har afgivet.

Jeg vil til indledning lige opholde mig ved den del af diskussionen, som har vedrørt ligheder og forskelle mellem Kosovo og Tjetjenien. Jeg synes, flere ordførere udmærket har beskæftiget sig med det. Jeg vil også gerne fremhæve hr. Jørgen Estrups betragtninger om sagen, som jeg finder helt relevante. Der er for-

skelle på forskellige situationer, der er også somme tider ligheder.

Der er klare ligheder mellem situationen i Tjetjenien og i Kosovo. I begge tilfælde er der tale om en magtanvendelse, som er aldeles kritisabel, ulykkelig og i øvrigt udsigtsløs. Ingen skal få mig til i denne diskussion om lighed og forskel at sige noget pænt om den magtanvendelse, som Rusland anvender i Tjetjenien. Tværtimod har vi hele tiden vendt os imod den, fundet, at det var grebet an på en helt forkert måde.

Men jeg vil da gerne gøre den betragtning gældende, især over for hr. Holger K. Nielsen, at indgrebet i Kosovo bliver hverken mere eller mindre rigtigt, fordi der ikke er et militært indgreb i Tjetjenien. Jeg synes ikke, det er en rigtig måde at stille det op på, og denne jagt på ligheder og forskelle løser jo i virkeligheden ikke det grundlæggende problem, vi står over for at tage stilling til i Kosovo.

Den stilling, jeg fandt jeg var nødt til at tage i Kosovo, mener jeg ikke er blevet mindre rigtig af, at en tilsvarende løsning ikke er mulig i Tjetjenien, hvad jeg heller ikke tror, hr. Holger K. Nielsen kunne drømme om at foreslå.

Selvfølgelig er der altså ligheder, men der er også nogle forskelle. Jeg vil gerne fremhæve et par forskelle i situationen: Det, der i 1989 forårsagede, at Kosovokrisen begyndte for alvor først at ulme og siden at bryde ud i lys lue, var jo, at Milosevic fratog Kosovo dets autonomi i 1989. Kosovo havde haft et udbredt selvstyre, det blev nu inddraget, hvoraf der fulgte meget ondt. Det var i den serbiske nationalismes navn, det skete, og det var, kan vi se især i bakspejlet, en afgørende begivenhed.

Tjetjenien fik for så vidt mere autonomi i 1996 efter den første krig, opnåede faktisk et betydeligt herredømme i sit eget territorium, men vi må vel også have lov til at sige, at Tjetjenien misbrugte sine muligheder. Det kom til at høre til dagens orden, at der var gidseltagning, at gidsler blev ombragt, og en betydelig lovløshed har hersket. Der er i hvert fald i det historiske udgangspunkt en forskel.

Så vil jeg da også godt spørge hr. Holger K. Nielsen, hvis dette her nu endelig lige skal behandles ens, om hr. Holger K. Nielsen så er tilhænger af, at vi skulle suspendere Rusland fra OSCE, således som FRY, Serbien, er blevet suspenderet fra OSCE. Er det et forslag for lighedens skyld, som hr. Holger K. Nielsen ville synes var fornuftigt?

Jeg synes, man skal holde fast i det rigtige – i stedet for at fortabe sig i store sammenlignende studier om ligheder og forskelle – som hr. Jørgen Estrup sagde, nemlig at situationerne ikke er ens.

Det har stået i centrum både for hr. Søren Søndergaard og for hr. Holger K. Nielsen, om vi ikke gik ind for sanktioner. Men det står jo faktisk i det forslag til vedtagelse, der er fremsat. Der står, »... at få bragt krigen til ophør, herunder at arbejde for iværksættelse af sanktioner, som EU, Europarådet, OSCE og FN anbefaler.« Det står der jo. Det er jo også en linje, som har været fulgt, at forsøge sammen med andre, ikke alene, men sammen med andre også at bruge sanktionsvåben.

Lad mig da pege på noget, nogle træk i udviklingen, uden at jeg skal gå dybt ned i det. IMF har, som jeg nævnte det i min indledning, stillet sin långivning i bero, argumenteret med, at det var af tekniske grunde, men kendsgerningen er, at IMF har stillet sin långivning i bero. EU har gennemført forskellige tiltag på det økonomiske område, både på det handelspolitiske og i forhold til TACIS-programmet. Fremtiden for TACIS-programmet for år 2000 er usikker, og det er endda sandsynligt, at betydelige dele af dette TACIS-program vil blive anvendt mere direkte netop til humanitære formål. For Danmarks eget vedkommende har vi bilateralt også sat TACIS-programmet på vægeblus. Der er altså tale om, at vi diskuterer sanktioner og internationale sammenhænge, og den diskussion vil fortsætte.

Til hr. Peter Skaarup til sidst: Det er jo da smigrende, at hr. Peter Skaarup foreslår, at Danmark skal være mægler. Skal vi ikke holde os til OSCE-vedtagelserne på topmødet i Istanbul, hvor man vedtog, at OSCE, og det vil sige OSCE's formandskab, indtil den 1. januar var det den norske udenrigsminister og efter den 1. januar den østrigske, skulle tildeles en mæglende rolle. Det er, hvad vi selv har været med til at stemme for, og det tror jeg er den fremgangsmåde, der har de største muligheder for at bære frugt.

Lad mig så sige, bare for at det ikke skal være usagt, at der er jo altså en fantastisk forskel på at optræde som mægler, gøre sig selv til mægler, og så på, at et land som Danmark udnytter sin helt suveræne ret til at anerkende en anden stat. Det er jo ikke noget, vi skal spørge andre om. Det er noget, vi selv gør. Som i til-

fældet med de baltiske lande. Disse situationer er altså helt umulige at sammenligne.

Søren Søndergaard (EL):

Et gennemgående ord i ministerens taler har været Ruslands territoriale integritet. Nu nævner ministeren jo korrekt, at Tjetjenien faktisk fik autonomi. Det er også rigtigt, at det så har ført til en voldsom lovløshed, fordi der ikke kom nogen hjælp til opbygningen, efter at landet var blevet totalt destrueret, bl.a. var Grosnij blevet totalt destrueret, i den sidste krig, Rusland førte mod tjetjenerne.

Men gik den autonomi ikke netop ud på, at russerne skulle ud fra området? Betød den autonomi netop ikke, at russerne ikke længere havde noget mandat at udøve på tjetjensk territorium, at de ikke havde ret til at have tropper der? Er det ikke sådan, at OSCE har hjulpet med at gennemføre og har anerkendt præsidentvalget i Tjetjenien?

Derfor bliver man nødt til at stille spørgsmålet: Hvorfor har vi denne her snak om den russiske føderations territoriale integritet? Er det ikke netop i strid med den fredsaftale, som er indgået?

Den anden ting, jeg ønsker at sige, er, at flere har været inde på, at der måske var nogle, der ville ønske at lave et fjendtligt forhold til Rusland.

Fra Enhedslistens side ønsker vi i hvert fald ikke et fjendtligt forhold til Rusland. Vi ønsker ikke konfrontation. Vi har krævet en ordentlig behandling af det russiske mindretal i de baltiske lande. Vi er gået imod NATO-udvidelsen, som mange russere har opfattet som ren konfrontationspolitik. Vi har kritiseret den hånlige holdning, som NATO indtog over for Ruslands forsøg på at mægle i Kosovakonflikten.

Men vi synes, der er et problem, og det er, at man laver konfrontationer med Rusland på de forkerte spørgsmål, mens man pænt holder kammertonen, når det russiske regime groft krænker sine egne medborgeres menneskerettigheder, og på den baggrund er det måske heller ikke så svært at forstå, at den russiske befolkning har svært ved at anse de vestlige statsledere for at være dens sande venner.

Vi synes, at den debat, der har været om økonomiske sanktioner, har været noget pinlig. Tvetydighederne har jo været klare. Vi har et forslag til vedtagelse, som efter lidt fortolkning bliver udlagt på den måde, at man går ind for økonomiske sanktioner. Det står der ikke, men

det bliver fortolket, at man går ind for økonomiske sanktioner, hvis det sker i internationalt regi.

Enhver ved, at Venstre og hr. Jens Hald er imod. Enhver kunne høre Det Konservative Folkeparti erklære sig fuldstændig klart for, og så har vi udenrigsministeren, som siger, at principielt er vi vel ikke imod økonomiske sanktioner, men som i sin tale skriver, at i en sådan politisk situation skal man ikke regne med, at vidtrækkende sanktioner umiddelbart vil føre til en ændret holdning hos de russiske myndigheder og en større tilnærmelse til vestlige synspunkter. Det kunne snarere føre til sværere forhold for dem, der ønsker reformer og samarbejde med det internationale samfund.

Ønsker udenrigsministeren at gøre det sværere for dem, der ønsker reformer? Nej, selvfølgelig ønsker udenrigsministeren ikke det, og dermed har udenrigsministeren også sagt, at i den aktuelle og konkrete situation er udenrigsministeren imod økonomiske reformer. Derfor er det fuldstændig uklart, hvad der bliver vedtaget. Regeringen er ikke bundet af noget som helst. Den kan gøre, hvad den vil, og derfor vil Det Konservative Folkepartis intentioner jo også blive skuffet.

Problemet er så, hvorfor er Vesten, og igen vil jeg sige, at den danske regering har ikke hørt til de værste, så passiv? Hvorfor står vi i en situation, hvor f.eks. den amerikanske præsident Clinton den 1. januar udtaler, at de amerikansk-russisk relationer har fået en god start under Putin? Samtidig med at bomberne regner ned over Grosnij, så fortæller den amerikanske præsident, at relationerne er gode, og det bliver fulgt op eller måske forklaret af udenrigsminister Albright den 18. januar, der beskriver Putin som en ledende reformtilhænger, og hun udtalte, at hun ser økonomiske og politiske forandringer under Putin som en meget realistisk mulighed.

Der er vi måske ved kernen, nemlig at der er ledende kræfter i Vesten, der anser Putin – jeg tror nu, de kan gå hen og blive skuffet – for en garant, ligesom de anså krigsforbryderen Jeltsin, som hr. Holger K. Nielsen nævnte, som en garant for stabilitet, for økonomisk fremgang og for markedsøkonomiske reformer. Eftersom de anser ham for at være det, er de villige til at holde en lav profil i forholdet til Tjetjenien, for så håber de, at han kan køre igennem frem til marts og vinde det kommende præsidentvalg.

Det er ikke vores opfattelse. Vores opfattelse er ikke, at vi nu skal indlede studiekredse om, hvad der skal gøres. Vores opfattelse er, at vi må tage et politisk ansvar. Det er ikke alt, hvad der bliver gjort, der er rigtigt, men nogle gange er det nødvendigt at gøre noget, og vi har i vores forslag til vedtagelse foreslået, hvad vi synes, der skal gøres for i hvert fald klart at markere, at i Danmark er der dyb uenighed i det og dyb kritik af det, der foregår fra russisk side i Tjetjenien.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen): Jeg finder lige anledning til at gøre opmærksom på, at der skal være mere ro i salen.

Hr. Peter Skaarup for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Som en kommentar til udenrigsministerens redegørelse her til slut vil jeg da godt høre mere præcist, hvorfor det var, at der gik i hvert fald en måned fra regeringschefernes møde, til man traf beslutning. Har man overhovedet truffet en endelig beslutning? Og har man bragt de sanktioner til udførelse, man vedtog på det regeringstopmøde i december måned? Her tænker jeg på TACIS-samarbejdet, som man sagde man gerne ville stoppe, men man har i hvert fald her i begyndelsen af januar måned ikke stoppet for det samarbejde, der var i gang. Man har stoppet de nye initiativer, men man har ikke stoppet det samarbejde, der var i gang.

Der kunne jeg godt tænke mig at høre: Hvorfor er der gået så lang tid, inden man har gjort det? Og har man overhovedet gjort det til dato?

Endelig forstår jeg ikke, at udenrigsministeren skal være så defensiv, når det gælder spørgsmålet om en dansk rolle her. Andre lande har altså gjort det. Hvorfor kan Danmark så ikke, selv om vi nu er medlem af EU, selv om vi er medlem af OSCE, ligesom andre lande i andre situationer gå ud og prøve en mæglerrolle? Måske kunne det lykkes, måske kunne man undgå de her udrensninger, de her mord, vi ser hver eneste aften i tv-udsendelserne.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen): Så vender vi tilbage til ordførerrækken. Værsgo hr. Holger K. Nielsen.

Holger K. Nielsen (SF):

Udenrigsministeren mener ikke, man kan gå ind i de her sammenligninger, og jeg er med på,

at det ikke fører så vidt, at vi gør det. Men når jeg alligevel lagde vægt på at sammenligne med situationen sidste år, så har det noget at gøre med, at dengang blev der jo fra alle sider lagt vægt på, at der blev lagt nogle nye moralske standarder for den internationale politik.

Så er det bare, at vi nu kan se, at der er meget sandhed i det gamle ord om, at dobbeltmoral er altså dobbelt så godt som moral, og vi må altså sige, at der er tale om en genuin dobbeltmoral i det her, og det synes jeg er vigtigt at få frem.

Ministeren nævner nu forskelle i forhold til Kosovosituationen. Tjetjernerne misbrugte deres muligheder, da de fik autonomi, og det gjorde albanerne tilsyneladende ikke, men en del af spillet til krigen var jo også, at UCK provokerede i december-januar 1998. Men skidt nu værre med det. Det afgørende her er jo, at de reaktioner, der har været på de misbrugte muligheder i Tjetjenien og på UCK's provokationer, jo overhovedet ikke står mål med det, som blev gjort fra de pågældendes side. Der er intet, der kan retfærdiggøre, at 200.000 civile tjetjenerne er på flugt i øjeblikket, og det er det, der er det afgørende.

Det afgørende er også den fuldstændig groteske forskel, der er mellem reaktionen i Kosovo og så reaktionen over for russerne, hvor reaktionen i Kosovo var krig, mens reaktionen over for russerne er absolut passivitet. Det er ikke forskelle i situationen, der er baggrunden for det. Lad mig sige det, som det er: Rusland er en stormagt, og for mig at se er der også nogle store vestlige økonomiske interesser i Rusland.

Jeg mener, at hr. Søren Søndergaard har ret i, at når man støtter Jeltsinklanen, støtter den korrupte Jeltsinklan, krigsforbryderen Jeltsin, krigsforbryderen Putin, så ligger der meget mere økonomi end politik bag. Det skyldes, at Vesten har store økonomiske interesser i et stort russisk marked. Det skyldes konkret olieinteresser omkring Kaukasus, hvor der er en sammenblanding af store interesser fra den russiske mafias og fra Vestens side. Det er denne utiltalende, denne kyniske, denne brutale sammenblanding af interesser.

Det er til at få brækfornemmelser af for at sige det rent ud, når man på den ene side hører reaktionen sidste år omkring Kosovo og på den anden side hører om reaktionen i dag. Det er ubærligt at høre den dobbeltmoral, der er fra Vestens side.

Med hensyn til de her forslag til vedtagelser synes jeg, at Dansk Folkepartis er latterligt. De

der sammenligninger med Norge og Sverige og Finland hænger jo ikke sammen. Når Carl Bildt var mægler i Bosnien, så var det på et FN-mandat, og når Martti Ahtisaari var mægler i Kosovo, var det på et EU-mandat. Så det giver ingen mening at vedtage det, som Dansk Folkeparti foreslår.

Jeg synes, at Enhedslisten og SF har fremsat et klart, godt og fremadrettet forslag til vedtagelse, som jeg håber man vil stemme for.

Jeg kan sige om regeringspartierne forslag, at det er uklart, men vi vælger så at fortolke det positivt. Vi vælger at fortolke det sådan, at også den danske regering nu har åbnet for økonomiske sanktioner; vi vil så bide regeringen i haserne.

Vi kan på den baggrund stemme for regeringspartierne forslag til vedtagelse, men vores eget er altså langt, langt bedre og langt, langt mere præcist.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg vil da godt lige rette den misforståelse, som hr. Holger K. Nielsen gjorde sig skyldig i. Hr. Holger K. Nielsen kritiserer Dansk Folkepartis forslag til vedtagelse, fordi det var andre mandater, som henholdsvis Ahtisaari og Carl Bildt var inde i de her konflikter på.

Må jeg så ikke spørge hr. Holger K. Nielsen: Når det gælder Norges rolle i forbindelse med Mellemøsten, hvilket mandat havde Norge til at gå foran og hjælpe en løsning på vej? Det havde nemlig ikke noget mandat fra nogen af de parter.

Derfor kunne Danmark jo også godt gøre ligesom i situationen i Baltikum, hvor vi stillede os på balternes side og sørgede for, at de tre lande blev selvstændige ved at anerkende landene. Den diplomatiske indsats kunne Danmark meget vel stille sig i spidsen for, men det kræver selvfølgelig et mod, som SF vel også burde have i den her situation.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Det glæder mig da, at hr. Skaarup erkender, at han tog fejl med hensyn til Ahtisaari og Carl Bildt. Det er jo altid noget.

Så var der den norske rolle. Det er rigtigt, at det gjorde Norge på eget initiativ, men forskellen er jo så, at parterne i Mellemøsten var indforståede. Det lykkedes at få både palæstinerne og israelerne til Norge, til Oslo, for at for-

handle de ting. Problemet med Tjetjenien er jo, at der ikke er en forståelse. Knut Vollebæk har været derovre, der har været adskillige fra Vesten derovre, men det er jo ikke lykkedes.

Derfor er det på den baggrund latterligt at foreslå det, som hr. Skaarup gør. Det har udgangspunkt i noget tv, hr. Skaarup ser hver dag, og som Dansk Folkeparti udformer sin politik på baggrund af: Det skal sådan være lidt medieegnet, lidt populistisk.

Det kan vi ikke stemme for. Det er simpelt hen for useriøst, må jeg sige til hr. Peter Skaarup.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg må sige, at jeg synes, det er useriøst, at man ikke prøver at hjælpe det på vej på en eller anden måde, når der er nogle mennesker her i Folketinget, der fremsætter nogle forslag, der går ud på at forsøge at løse situationen – jeg siger ikke, at man kan løse situationen, men jeg siger, at man kan forsøge – ud over hvad EU har gjort, ud over hvad OSCE har gjort. Vi skal da altså prøve at få løst situationen.

Danmark skal da ikke binde sig til, at fordi vi er medlem af EU, kan vi kun følge den parole, som ministerrådet angiver. Vi må da også have en selvstændig opfattelse, en selvstændig udenrigspolitik. Det er vel i virkeligheden også det, SF ønsker vi skal have.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 42 af Henning Gjellerod (S), Jens Hald Madsen (V), Pia Christmas-Møller (KF), Ebbe Kalnæs (CD), Jørgen Estrup (RV) og Jann Sjursen (KRF) vedtoges med 80 stemmer (S, V, KF, SF, CD, RV, KRF, FRI og Frank Dahlggaard (UP)); 12 (DF og EL) stemte hverken for eller imod.

Følgende forslag var hermed bortfaldet:

Forslag til vedtagelse nr. V 41 af Søren Søndergaard (EL) og Holger K. Nielsen (SF).

Forslag til vedtagelse nr. V 43 af Peter Skaarup (DF).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 164: Forslag til lov om oprettelse af Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier.
Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen).
(Fremsat 12/1 2000).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg tror, vi alle på nethinden har stående mange billeder af et af det 20. århundredes mest iøjnefaldende og modbydelige systematiske folkemord, nemlig masseudryddelsen af jøder, sigøjnere, udviklingshæmmede og andre i de nazistiske koncentrationslejre Auschwitz, Birkenau, Bergen-Belsen, Theresienstadt, og hvad de nu hedder. Har man besøgt en af disse dødslejre, vælter følelser og vrede op i én til en ordfattighed, men også til en eftertanke. Holocaust må ikke ske igen. De kommunistiske koncentrationslejre i det tidligere Sovjetunionen i øhavet Gulag er et andet eksempel.

Disse folkedrab har ifølge den svenske forfatter Sven Lindqvists bog »Udryd de sataner« dybe rødder i vesteuropæernes måde at tilegne sig verden på i de sidste 500 år. I kølvandet på de store opdagelsesrejser og kolonialiseringer er fulgt konsekvente nedslagtninger af andre kontinenters oprindelige befolkninger. Det er en ubehagelig del af vores nyere historie.

Folkemord i storskala er desværre ikke blot historie fra en fjern tid, hvor man var mere politisk primitiv i en mere primitiv verden. En million mennesker blev ved slutningen af det her århundrede slagtet af Pol Pots styre i Cambodja. Etniske udrensninger er i dagens verden et af de store problemer, både i Europa og globalt.

Mange af os troede vel, at det ikke kunne ske igen, i hvert fald ikke i Europa, og alligevel er det sket i Kroatien, i Bosnien-Hercegovina og senest i Kosovo ved tærsklen til det 21. århundrede.

I Rwanda udryddedes over en million tutsier gennem et af det daværende hutustyre systematisk tilrettelagt folkedrab. Jeg har en tydelig og stærk erindring om Udenrigsudvalgets besøg ved et af disse massenedslagningssteder i Rwanda, hvor resterne af skeletterne af de tusindvis af dræbte mennesker, ofrene, er efter-